కృష్ణశతకము

శ్రీ

శ్రీమద్రామానుజాయనమః

[illegible] శతకము.

ఇది

కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు యందు గూడెం తాలూకా కొవ్వూరు
కాపురస్థులగు మోగంటి కొండలరాయుడను
దాసునిచే రచియింపఁబడి మహారాజశ్రీ
పింగళి నాగరాజరావుగారిసహాయము
వల్ల ప్రకటింపబడియె.

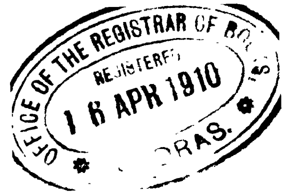
మొదటికూర్పు 500.

రాజమహేంద్రవరము.

యస్. గున్నేశ్వరరావు బ్రదర్సువారి
శ్రీ చింతామణీముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపఁబడినది.

1910.

దీనివెల వకఅణా.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

కృష్ణశతకము.

క. శ్రీరమణుం డని సగుణులు భూరిపరబ్రహ్మ మనుచు బుధులెల్లను నై
నారము చేసెదు నీదగు శ్రీరమ్యాకృతికి నతులు చేసెద కృష్ణా. 1.

క. గజవక్త్రనిలంబోదరు నజనేత్రు నేకదంతు నద్రిజనూనున్
నిజముగ నాధారస్థుని భజియించెద శరణు చొచ్చి భక్తిని కృష్ణా. 2.

క. కలుములపై దలిరోదలు పలుకుల చెలి కధికభక్తి ప్రణమిల్లెద నా
పలుకులు నీపై గూర్పగ బలుక సముద్యతనె నేను పరమపావన కృష్ణా. 3.

క. శ్రీధరమజ్జనకుం డగు మాధవరాయుండు నీదు మహితచరిత్రం
బీధరశతకము జేయగ మాధవ నా కాన తిచ్చె మాయగ కృష్ణా. 4.

క. శ్రీమగుణముల కెనయగు నారీమణి సుందరాంబ నన్నుం గనెదా
నారిమణికి కైవల్యము శ్రీరమణా యొసగుమయ్య శ్రీహరి కృష్ణా. 5.

క. శ్రీరమణు సుదర్శనమును గోరికతో మ్రొక్కి వేడుకొనియెద నేదా
నారవికోటిసమప్రభ నారాయణమూర్తి జూప నయముగ కృష్ణా. 6.

క. వైకుంఠు వామకరమున రాకేందుశతంబుమాడ్కి రమ్యాకృతి దా
నై కానెడిపాంచజన్యము కేకాకృతి శరణు చొచ్చి తిల శ్రీకృష్ణా. 7.

క. దనుజులతలలకు వనజములను దున్నించెడి హంసమాడ్కి యచ్యుతుకరమం
దున నుండు నందకమునకు మన మారగ శరణుచొచ్చి మహిలో కృష్ణా. 8.

క. వినినంతనె జ్యాఘోషము దనుజులు పరవశము నొంద దనశరవర్షం
బున ముంచు శార్ఙ్గమునకును మనమున శరణనుచు మ్రొక్కి మహిలో కృష్ణా. 9.

క. దుర్దాంతదుర్లభిదురం బగు కరణిని రక్కసులయొక్క గళములు శిరముల్
ధరణిం బడ దగ నరికెడి హరిఖడ్గము శరణు చొచ్చి తనిశము కృష్ణా. 10.

క. శ్రీరమణా నను గని కడు కోరికతో కందుకూరికులముఖ్యుండౌ
ధీరుడగు మల్లికార్జునుడారయ నీమహిమ దెలిపెనచ్యుత కృష్ణా. 11.

క. కోటిరవి కోటిశశి లోక కోటివటిల్లతలు గుంపు కూడినగతిగా
మేటిత్రికూటంబున మది నూటిగ గురుకరుణ నిన్ను జూచితి కృష్ణా. 12.

కృష్ణశతకము.

క. మాయావృత మగుజగమును కాయేంద్రియమానసాదికము గ్రక్కున నే
ధీయుం దొడిగించితి నే నేయుక్తిని బూనఁ బేరు నిజముగ కృష్ణా. 13.

క. పవనంబుల నియమించిన నవయవముల మరచి నేను హారాశ్రులచే
నవరోధం బగుకనుగవ ధవళరుచుల్ దనికిమొగ్గ తటుకున కృష్ణా. 14.

క. అసమానవయోరూపుని నసమాంబకు గన్నతండ్రి నతసీకుసుమా
ద్భాసము శ్రీహరి నతులిత.శ్రీసతివక్షమున గల్గు శ్రీయుత కృష్ణా. 15.

క. కనినంత శరణుశరణని తనువున పులకాంకురము లుదనికిన భ్రాంతిన్
మనమున వాక్కున కాయము అనఘా ఒకటిగచేసి యరసితి కృష్ణా. 16.

క. నందకధరుశిరమందున పొందుగ రవికోటికాంతి పొలు పగుచున్
సుందర మైనకిరీటము నుందగ శరణనుచు మ్రొక్కి కోరిక కృష్ణా. 17.

క. హరినీలమ్ములను దెగడెడుహరిముంగురు లెలమిజూచి హర్షాశ్రులచే
హరిముఖపద్మము గనుగొని శరణనుచును మ్రొక్కి నేను చయ్యన కృష్ణా. 18.

క. అనలునకు రవిశశాంకులకును గ్రహగణతారకముల కయ్యన కాంతుల్
దనముఖ కాంతిని నొసగెడి వనజాక్షుని శరణు చొచ్చి వరదా కృష్ణా. 19.

క. దరదరవిందనిభం బగుహరి సుందరనేత్రములకు నానందముతో
శరణని మ్రొక్కితి సతతము కరుణాసుధనించి నన్ను గావగ కృష్ణా. 20.

క. తననిజమాయను మునులను ఘనబుధులను మోహపరచు ఘనచ్ఛాయగమున్
గని నేను శరణుచొచ్చితి మనమున పలుమారు దలచి మాధవ కృష్ణా. 21.

క. గురుఘోరరూపకములై బరగెడు తాపత్రయం బుపశమింపగ శ్రీ
హరికరుణాలోకనముల కరుదుగ శరణనుచు మ్రొక్కి తచ్చ్యుత కృష్ణా. 22.

క. ఘనరుచిగల మందస్మితమున కనుగుణ మగుప్రసాదమును చిత్తమునన్
ఘనమతి దలపోయుచు నే ననిశము శరణంటి ప్రేమ నచ్చ్యుత కృష్ణా. 23.

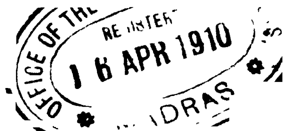
క. నతసిరులగు భూజనముల గతకల్మషులగను జేయు ఘనహాసంబున్
మదిలోపలమరు దలచుచు క్షితిలో శరణంటి నేను శ్రీహరి కృష్ణా. 24.

క. ఆకాశము కాస్పదమగు శ్రీకాంతుని శ్రోత్రమునను జెలగుచు గని నే
ప్రాకటమతి శరణంటిని శ్రీకరముగ క్షితిని బ్రోవ శ్రీహరి కృష్ణా. 25.

క. హరిమకరకుండనములను హరికేయూరమును గాంచి తానందముతో
కరములు శిరమున జేర్చుక శరణముజొచ్చితిని నేను సరగున కృష్ణా. 26.

క. మారుతముల కాస్పదమగు హరినాశిక గాంచి మ్రొక్కి తానందముతో
కోరి శరణనుచు వేడితి దారుణతాపత్రయంబు దలగగ కృ॥ 27.

కృష్ణశతకము.

క. మల్లెలమొగ్గలకాంతిని జల్లు నఖసమూహము హరిపదంబుల్
మెల్లన గని శరణంటిని కొల్లలుగా మది బోదలు కోరిక కృష్ణా. 28.

క. పరమేశ్వరు కంధరమున వరకౌస్తుభమై జయించి వనమాలల చే
కరమొప్పు సౌభాగ్యంబుల కరుదుగ శరణనుచు మ్రొక్కె తచ్చ్యుత కృష్ణా. 29.

క. దివ్యములగు మౌక్తికముల నవ్యపుహారముల కాంతి నాభాసురుణ శ్రీ
సేవ్యము లగు దనుగవ కెదభవ్యపుకాంతులకు మ్రొక్కి భళి శ్రీ కృష్ణా. 30.

క. కంకణకేయూరాంగదముల దనరుచు దిక్పాలకాళి దగబట్టువుచే
వనజాక్షు బాహుశాఖలకును మ్రొక్కుచు శరణు చొచ్చి కోరిక కృష్ణా. 31.

క. శరణాగతులను గనుగొని కర మరుదుగ నభయము నొసగు కరముల కెదలో
శరణని మ్రొక్కుచు హరిదగు దరహసితముఖాంబుజంబు దలచుచు కృష్ణా. 32.

క. తరుణార్కు చేతి వ్రేళ్లను గనదురు నవరత్నరుచిరకనకోర్మికలన్
గని శరణు చొచ్చినాడను మనమున పలుమారు దలచి మాధవ కృష్ణా. 33.

క. ఇందిరనివాసంబగు నా మందరధరు వక్షమునకు మానసమున నే
పొందుగ శరణని భక్తిని సందడముగా మ్రొక్కి నేను యచ్చ్యుత కృష్ణా. 34.

క. విను భువనాధారత్వంబున దగి విధిజనకహేతు భూతం బగు నా
వనజారిముచే మించిన ఘననాభిని నెన్ను కొరి ఘనముగ కృష్ణా. 35.

క. కరిలంబితమృదుపీతాంబరు ఘనమణినాదభరితంబగు న
త్పురుషోత్తముని నితంబము గని నే నుడుగ నే శరణుచొచ్చి తచ్చ్యుత కృష్ణా. 36.

క. శ్రీరమణుని కోమలమగు నూరుద్వంద్వంబు గాంచి యురుతర భక్తిన్
జేరి శరణనుచు మ్రొక్కుచు గారవమున మదినిలిపి ఘనముగ కృష్ణా. 37.

క. కమలానిబాంకతలమున సమముగ దానుండి యొప్పు జానుయుగము నే
నమలినమతి శరణంటిని విమలం బగుపదవి గోర వేడుక కృష్ణా. 38.

క. హలకులిశాంకుశలాలిత జలజధ్వజఛత్రరేఖ సయ్యుతమగు నా
జలజాక్షుని చరణంబులు తల దాల్చుక శరణు చొచ్చి ధరణిని కృష్ణా. 39.

క. చరణాంబుజమున బుట్టిన వరగంగను మౌళిదాల్చి వరదాశంభుం
దనరుదుగ మృత్యుంజయుడై పరముండై సురలకెల్ల ప్రభువై కృష్ణా. 40.

క. శ్రీహరిపాదోదకమున నాహరుడు ముదంబు నొంది హతదురితుండై
బ్రహ్మాదుల మనము దురితము శ్రీహరి చెలిమైన బాసె శీఘ్రము కృష్ణా. 41.

క. సలలితనఖచంద్రికచే నిల దాసులహృదయమందు నెనసినతమమున్
దొలగించెడి హరిపదనఖములకే శరణంబు చొచ్చి ముదమున కృష్ణా. 42.

క. త్రిజగన్మోహనరూపము కజభవశక్రాదిసురులు ఆనందముతో
నిజమగు మంత్రము చెప్పుచు భజియించిరి శరణుచొచ్చి భక్తిని కృ. 43.

క. అరవిందనయన నీపై సరగున సురగరుడసిద్ధసాధ్యగణంబుల్
పరమానందముతోడను కురిసిరి కుసుమములవాన కోరిక కృ. 44.

క. నీవే మత్స్యము కూర్మము నీవే కిటినారసింహ్వ నీలాంబరులున్
నీవే భృగురామరాఘవు నీవే కలిబుద్ధవటులు నీవే కృ. 45.

క. ఎక్కడిచుట్టము నందుం డెక్కడిచుట్టము యశోద ఎంచగ నీకున్
మక్కువ నాపై గలిగిన నక్కట నేగాని చుట్ట మరయగ కృ. 46.

క. విను శుక్లము శోణితమును జననియు జనకులును గారు జలరుహనాభా
తనుశక్తికి కారణములు ఘనముగ నీ వాత్మ నిడిన గ్రక్కున కృ. 47.

క. తనువై చైతన్యముతో జననీగర్భమున వెడలి చయ్యన ధరణిన్
జనినంత నిన్ను మరచుచు జననము మరణంబు నరల జగతిని కృ. 48.

క. నాగలి జూపగ కందుక మేగతులం దిరుగుటల నే యుపాయకీన్
వేగ నిల దల్లికుక్షికి నేగను నాగాకపోక లింతియు కృ. 49.

క. జననియుదరమున నరకము జనియించిన వెనుక బాల్యజరలాదిగ న
న్నను నిటుల బాధపరుపగ గని నిను శరణంటి నన్ను గావుము కృ. 50.

క. నా జననీజనకాదుల నాజన్మములను గణింప నలువకు వశమే
యీజన్మమునకు తండ్రివి శ్రీజానినీవయనుచు జేరితి కృ. 51.

క. శ్రీనాయక దీక్షగదు మానము దగ నొచ్చి నిన్ను మరువక నిన్నే
వే నిన్ను శరణు చొచ్చితి ఘనుకతో గావు పుణ్యపురుషా కృ. 52.

క. పుట్టుటయు పెరుగుటయును గిట్టుటయును కర గాను కేశవదాసన్
యిట్టట్టు నవల నెకనీవెట్టియునను గావ వలయు నింపుగ కృ. 53.

క. జననీజనకులు తనయుని గని రక్షణ మానసులరె కడునిర్దయులై
మును నవమాసంబులు నను జననీయుదరమున నీవు సాకవె కృ. 54.

క. పతి సతి కిడుభూషణముల గతి నింద్రియసమితి నీవు కాయమునం జొ
న్పితి వవమతినశి దిరిగిన పతితుడనే నేను పరమపావన కృ. 55.

క. నను గన్నవాడ వీవే నను గైకొనకున్న నెవరు నన్నిక బ్రోవన్
జనని యగులక్ష్మితోడను వినుపించెద శరణుచొచ్చి వేడుక కృ. 56.

క. లనురాగంబున నింగిర తనతనయు డటంచు నెంచి తనదుగ్ధములన్
ననుపెంచు టెన్న డబ్బునో యనిదేనా శరణుచొచ్చి తచ్యుత కృ. 57.

క. శ్రీమన్నారాయణునకు శ్రీమహాలక్ష్మి యనంగ చెన్నగు భార్యా
వోమానిని వోయింతిరొ అమ్మా నిను శరణు చొచ్చి తమ్మాతల్లీ. 58.

క. హరికిం బట్టపుదేవివి హరిసేవానిపుణమతివి అమ్మానీకున్
హరిశరణు జొచ్చినానని హరితండ్రికి చెప్పవమ్మ అంభోజాక్షీ. 59.

క. జననము మరణంబనుఘోరమగు సంసారజలధి కడగాననినా
వనమాలి చేయుమ్మా జననీ నీకరుణ దెలుపు జలజాతాక్షీ. 60.

క. లక్ష్మీపతి శరణంటిని లక్ష్మీపతితోడ జెప్పు లక్ష్మీదేవీ
లక్ష్మీ శరణము జొచ్చితి లక్ష్మీ కరుణింపవమ్మ లక్ష్మీదేవీ. 61.

క. హరి రాఘవుడైనప్పుడు ధరణిజవై నావునీవు తామరసాక్షీ
హరి కృష్ణుడైనయప్పుడు వరరుక్మిణివైతివమ్మ వనజాతాక్షీ. 62.

క. నిత్యానపాయినివనై ప్రత్యహమును పనివడిన్న పంకజనేత్రీ
నిత్యుండగుహరి తండ్రికి సత్యముగా జెప్పవమ్మ జలజాతాక్షీ. 63.

క. హరి తండ్రి యాత్మలకు ధరహ దేహము నీవు తల్లి వాత్మలకెల్లన్
హరితోడ దెలుపవమ్మా శరణము జొచ్చితి నటంచు జలజాతాక్షీ. 64.

క. సొమ్ముల మీరెల నీకును దమ్ముల నీసాటి గన్న తనయుడ నగుదున్
సొమ్మా హరితో దెలిపిన యిమ్ముగ హరి దయయు వచ్చు నిందిరదేవీ. 65.

క. ఏ కోపమున్ యొనరించిన కారుణ్యము గావించు కరుణను తల్లీ
లోకైకశరణ్యునితో ప్రాకటముగ దెలుపవమ్మ పంకజనేత్రీ. 66.

క. బ్రహ్మాండనాయకుడ వీబ్రహ్మాండములెల్ల నొకపటముగ నీకున్
బ్రహ్మాండమె నను గాచుట బ్రహ్మముల గాచుటి ప్రభావము కృ. 67.

క. హరియనుచు హరునటంచును పరమేష్ఠి యటంచు వేరు భావింతురయా
పరమేశ నిరాకారుండవె హరిహరబ్రహ్మాఖ్య బరగు దచ్యుత కృ. 68.

క. స్నానం బొసగగ నీకును మానసమున దలచుటెల్ల మరిచేలుపదం
బోనిపాదోదకమిల నానానదులయ్యె నందనందన కృ. 69.

క. శ్రీపతికుసుమంబులచే నెప్పుడు యొకర్తు నసుట నేవెట్టిరి నీ
కాపద్మభవుడు పుట్టిన యాపద్మము గలదు బొడ్డునందున కృ. 70.

క. ఆసన మొసగెద నని నేనాసం జూచితిని పీఠ మమరదు ధరలో
వాసవనుత నాహృదయనివాసుడవై యుండుమయ్య వదలక కృ. 71.

క. ఈనవరంధ్రపురంబే మానుగ వైకుంఠపురము మరికింపలరన్
బూని సహస్రారంబను మానిత సౌధమున నీవు మసలుము కృ. 72.

క. ఆమేద గలిగినప్పుడె కాముని గన్నట్టితల్లి కాపురముండెన్
భామామణితో నీవును శ్రీమీఱ వసింపు సేవజేసెద కృష్ణా. 73.

క. ఓనందక ధర నినునే నానందముతోడ దలచునట్టు దలతును న
య్యానందాత్ముడవై యర్ఘ్యముగా నందజేసెదను గొనుము కరుణను కృష్ణా. 74.

క. నెరినాదు తప్పపాటులె గయుడనునందాను లేయు ఘనచామరమున్
కరుణం గైకొను మెప్పుడు పరమదయాసాంద్ర భక్తపాలన కృష్ణా. 75.

క. కనిదోయిని వాళులు వాకను గెప్పతె చామరములు ఘంటయు వక్త్రం
బహువగు వాద్యసుమంబుల నిను సేవించెదను మదిని నిరతము కృష్ణా. 76.

క. నైవేద్యం బేదని నను సేవకునకు కలిగినట్టి శిరులెల్లను నీ
నైవేద్యముగా గొనుమీ సేవకుడను శరణు శరణు శ్రీహరి కృష్ణా. 77.

క. వైవాహిక వేళను దగ నావాసవు డెలమి శచికి నడిది తలంబ్రాల్
వేవే బోసినగతి నను నీవీక్షణసుధను ముంచు నిరతము కృష్ణా. 78.

క. పాలను ఘృత ముండుటచే పాలతిరవ్యంబులైన పగిదిని నీవా
లీలజగంబున నుండుట జాల ముదం బొదవుచుండె జనులకు కృష్ణా. 79.

క. మువ్వలలోపల దైలము పువ్వులలో పరిమళంబు పొలుపగ నున్న
ట్లెవ్వాడు సచరాచరముల నివ్వటిలెడు వాడ నీవె నేర్పున కృష్ణా. 80.

క. జనములు నిను సేవింపని దినములు వ్యర్థంబు లగుచు దిగుగుచు నుండున్
దనువులు నిలకడగా వని వనములలో నున్నదైన వదిదా కృష్ణా. 81.

క. ఇలలో కృష్ణా యని నిను సులభముగా బలుకవచ్చు జాలకగ బలుకన్
గలవారలు గలిగియు నిను బలుకనివా రెల్ల నీచబాహ్యులు కృష్ణా. 82.

క. శ్రీనాయక నీనామము నానాభవరోగకర్త నాశనమునకున్
విన్నాణంబగు నౌషధ మిది కానరు దుష్టాత్ములకట కలిలో కృష్ణా. 83.

క. నా కేపాపము లేదని శ్రీకర నేదలసి మనవి జేసెద వినుమీ
నీ కేను శరణు చొచ్చితి దీనాశ్రితరక్షణంబు నిక్కము కృష్ణా. 84.

క. తనసుతు నారాయణు డని తనమృతికాలమున బిలువ తగ యమభటులన్
గని తరుమరె నీవారలు వనజాక్ష్యాకర్త నీవె వరదా కృష్ణా. 85.

క. నామోచ్చారణమహిమను శ్రీమన్నారాయణుండ జెప్పన్ వశమే
యీమహి శిశుపులు దలచిన శ్రీమీఱగ పరమపదము చేరడె కృష్ణా. 86.

క. శ్రీరమణమల్లికార్జును డారయ ధర లేనుచూడ నరిగెం దివికిన్
భూరిగుణగురునిమంత్రిప్రియు చేర్చుచు దగ పరమపదము శ్రీహరి కృష్ణా. 87.

క. శరణాగతుండు భక్తుడు పరమపదం బొందను గోరి ప్రార్థించుచు నీ
ధర విడచి చనెను జనకుడు పరమపదం బియ్య వయ్య భక్తుడు కృష్ణా. 88.

క. ఏతనువు నాకు కలిగిన భూతలమున దివిని నైన పొలుపుగ స్వామీ
యేతీరు నెచట నున్నను చిత్తము నను నిన్ను దలప చేయుము కృష్ణా. 89.

ఉ. ఓయి ముకుంద యోగిజనులు నొప్పగ మ్రొక్కుచు నింతె వేడెదన్
శ్రీయుతమూర్తి నా కిటుల చేసినట్టు దయార్ద్రదృష్టితో
జేయుము కష్టనష్టముల శ్రీధర నీదగు పాదపద్మముల్
బాయనిభక్తితో దలచి ప్రార్థన జేసెదనట్టు కృష్ణుడా. 90.

చ. సరసిజనేత్రు డార్తజనసంఘము బ్రోవగ శంఖచక్రముల్
కరముల బూనినాడు మనోఘనస్థు డాతని భక్తిమానసా
హరిపదభక్తిసాటి మరి యన్యసుఖం బిలలేదు గాన శ్రీ
హరిపదచింతనామృత మహార్ణవమున్ దగ గ్రోలు చిత్తమా. 91.

చ. హరి పరమాత్ము నచ్యుతుని నాశ్రితవత్సలు దేవదేవునిన్
వరదుని నారదాదిమునివందితు మాధవు మందహాస సుం
దరవదనారవిందు జగదావనదీక్షితు రామసోదరున్
నరసఖు నందగోపసుతు నామములోన దలంతు నెప్పుడున్. 92.

చ. వినుము మదీయప్రాణములు వింతగ దేహము బాయునప్పు డా
కోని ముఖకాంతి తక్కియు గుత్తుక ఘుర్ఘురశబ్ద మూనగా
వనజదళాక్ష కృష్ణ యను వాక్కటు వచ్చునొ రాదొ యిప్పుడే
యనఘ మదీయమానసము నాదగు హంసను బట్టి వేగమే
వనరుహనాభ నీపదవారిజపంజరమందు నుంచుమా 93.

ఉ. భయద మహాఘసంసరణ పాతకసాగరవర్తి నైన నన్
దయదనుకొత్త నెవ్వరిని దాటగ జేయుదురంచు నీమదిన్
భయపడనేల నీకు హరి పాదపయోరుహసక్త మానసా
జయముగుభక్తియే నిను సదా తరియింపగ జేయు చిత్తమా. 94.

చ. జననము చావు నాబరగు సంధిసుఖాసుఖయుక్త గాలితో
పునబడి పుత్రదారపశుపోషణభారప్రసాగరంబులో
మునిగిన మానవావళికి ముందొక తెప్పయు లేదుచూడ చూ
చినహరి శ్రీనివాసుపద సేవను తెప్పయు తప్ప చిత్తమా! 95.

చ. తరుచుగ జావుపుట్టుగను దారుణవ్యాధి చికిత్సగంటి నీ
ధరగలమానవుల్ వినుడు తా మును జెప్పెను యాజ్ఞవల్క్యయోగ్
దరగనిమందు కృష్ణపద తామరసంబు దలంచిరేని మీ
రరమరలేక పొందెదరు అచ్యుతలోకనివాససౌఖ్యముల్. 96.

మ. పసునీదేహము భూమిమీద విరా ప్రారబ్ధనిశ్శేషమై
పసమిన్ లేనిక మందు చూడ వినగా బోల్పొంద నీవ్యాధికిన్
తదవింకేటికి కృష్ణ పాదకమలధ్యానామృతం బానుమా
వెదబుద్ధియిక జన్మబాధలను నీ వీక్షింప కల్పెపుడున్
కదుమోదంబును నీవు పొందెదవు నా కంజాక్షు లోకంబునన్. 97.

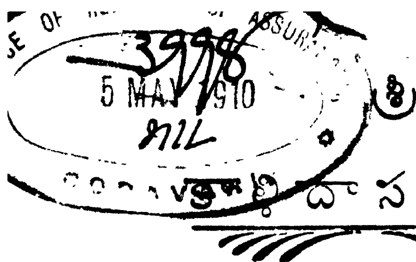
మ. క్షణకాలంబు కటాక్షవీక్షణములన్ గాంక్షించు నెవ్వారి నా
డనపాయంబగు ముక్తిలోకపదవిన్ బ్రాపించువా డప్పుడే
యనవైన్నోందెను భార్యసూను దనగా నీస్పష్టికిన్ గర్త నీ
వినుతుల్ వేదము దేవకీజనని నీ విభూతి నిక్కంతవున్
ఘనతన్ దాస్యము జేసి నీకరుణరా గాండీవి నిస్నేహితుం
డనఘా కింకరు లారిసూరిగణ మయ్యా ముక్తి నీయిష్టవే
నను గావం దగునయ్య దీనుని నమో నారాయణా ప్రార్థనన్
విను మాలింపుము చిత్తగింపుము దయ న్వీక్షింపు లక్ష్మీపతే. 98.

ఉ. పింగళినాగరాజు హరి ప్రీతిగ నెల్లయు మానవుల్ ధరన్
పొంగుచు జూచుచున్ జదువ పుస్తక మచ్చున ముద్రసేయగా
రంగుగ స్వంతద్రవ్యమున రాజమహేంద్రికి పంపజేసి రీ
ముంగిటు పెన్నిధానమని మోదముతో హరిదివ్యనామమున్. 99.

క. శ్రీనాయకమంగళ మా నీనామాకృతుల కలమి నిరతము ధరలక్ష్మీ
నాయక నిను శరణను మానవులను పొగడదరమె మహిలో కృ. 100.

ఉ. మే నిల నిల్వదేరికిని మేడలు మిద్దెలు భూమిలోన నే
మానిను లర్థముల్ సుతులు మాతలు భ్రాతలు వెంటరారుగా
గాన హరిం దలంపు డిక గల్గదు జన్మము ధాత్రిమీద నో
మానవులార పొందెదరు మాధవలోక నివాససౌఖ్యముల్. 101.

కృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ

కాళిదాసకేరళి

జ్యోతిష

శ్రీమహాకవి కాళిదాసువారిచే

రచియింపబడినది.

మొదటికూర్పు 1000 కాపీలు.

శ్రీ విద్యానిలయ ముద్రాక్షరశాలాధిపతులగు

అయ్యగారి బాపిరాజుగారిచే

ముద్రింపబడి ప్రచురింపబడియె.

1910.

 వెల 1—0—0

శుభమస్తు.

కాళిదాసకేరళీ.

(సుబోధిని వ్యాఖ్యాసహితా)

శ్రియఃపాదాంభోజం కమలనిలయాయాస్తు ముఖికృత్వా న
ప్రమానర్త్యాద్విజపతిముఖీకేశమన్వాస్తైః । క్షణంస్మృత్వా
జగత్యాంవిబుధ తతయోఽప్యస్య మతులంస్మరామిష్టప్రాప్త్యై
తదహమనిశంహృత్సరసిజే॥ 1

వ్యా॥ అనన్తరం భగవతా కాళిదాసేన పురాప్రోక్తం జన్మసు ... ద్వాదశభావాత్మకం జాతకస్యార్థం కృతం తల్లోకోపకారాయ సుబోధనవ్యాఖ్యయా వ్యాఖ్యయా తదభిహాస్యంప్రకటయితుమిచ్ఛుః కాశీ పురాగ్రహారవాసీ సోమదీక్షితస్తద్గ్రంథ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యై చాశీర్నమస్క్రియా వస్తునిర్దేశో వాపి తన్ముఖమిత్యాశీరాద్యన్యతమస్య గ్రంథముఖలక్షణత్వాత్ నమస్క్రియారూపకం మంగళం నిబధ్నాతి. శ్రియ ఇతి—సత్రమాశ్చతా అమర్త్యద్విజపతిముఖ్యాః దేవాంగనాస్తాసాం కేశమన్వస్తైర్యత్ఖచితం శబ్దాయమానం కమలనిలయాయాః పద్మనివాసిన్యాః శ్రియః యత్పాదాంభోజం విబుధతతయః దేవతాసమూహాః విద్వత్సమూహాశ్చ క్షణం క్షణమాత్రం స్మృత్వా స్వీయమతులితం నిరుపమానమభీష్టం జగత్సు ప్రాప్తా తత్పాదాంభోజమిష్టప్రాప్త్యై హృత్సరసిజే అనిశం స్మరామీతి.

శ్లో॥ లగ్నతఃప్రభృతి భావతఃఫలం బోద్ధుమిచ్ఛసి సుచేతసోన్న
తత్తనీం । కోఽపి కౌతుకవశేన కామినీం వక్తి కేరళీ సుభా
ష్యసంగ్రహాం॥ 2

వ్యా॥ లగ్నతః ప్రభృతి భావతః ఫలం లగ్నాది ద్వాదశ భావానాం ఫలమిత్యర్థః బోద్ధుమిచ్ఛు మచలోన్నతస్తనీం కామినీం ప్రతి కేరళ సుధావ్య సంగ్రహం కౌతుకవశేన కోపివక్తి మదితరః నవక్తీత్యర్థః

శ్లో॥ కామకేళిరసికే తవాపిచే త్కేరళోదిత ఫలాసు బోద్ధృతా । భోభవిత్రి కిలభావ భావనాం భావబోధిని భణామి భామిని॥ 3

వ్యా॥ కామకేళిరసికే మన్మథ క్రీడాయాం రసికే భావబోధిని భామిని భోభవిత్రి కేరళోదిత ఫలాసు బోద్ధృతా కేరళ శాస్త్రోక్త ఫలానాం జ్ఞాతుమిచ్ఛా తవాస్తి చేద్భావ భావనాం లగ్నాది ద్వాదశ భావానాం భావనాం ఫల మనురాగాత్త్వైవదామి.

శ్లో॥ దేహనేతరి శుభేతరగ్రహై రన్వితే త్రికగతే విలాసిని । దేహసౌఖ్య మిహ నేతి జన్మినో వాచ్య మంబురుహ జైత్ర లోచనే॥ 4

వ్యా॥ అంబురుహాణాం జైత్రే లోచనే యస్యాస్సా హేవిలాసిని దేహనేతరి లగ్నాధిపే శుభేతరైః పాపైర్గ్రహై రన్వితే త్రికగతేవా తృతీయ షష్ఠ లాభేషు స్థితే యద్వా తదధిపైర్యుక్తేవా జన్మినః దేహసౌఖ్యం నాస్తీతి వాచ్యం తథాచ మహాదేవః సపాపేం లగ్నేశే త్రికేవా నదేహ సౌఖ్యం। అస్యార్థః। అంగేశే లగ్నేశే సపాపేవా త్రికేవా సతి నదేహ సౌఖ్యం (గర్గశ్చ) "దేహాధీశే త్రికేవాపి త్రికేశ్వర సమన్వితే । రూపం వర్ణం తథా సౌఖ్యం వృద్ధిర్వాచ్యం నజన్మినః" అపిచ లగ్నస్యపూర్వాపరయోః పాపసత్త్వేవా పాపగ్రహాన్వితేవా దేహసౌఖ్యాదికం నేతీతి వాచ్యం। శ్లో॥ లగ్నే శుభే స్థూలతను ర్బలిష్ఠే సితా మయాంగాతు ఖలేక్షితాఢ్యే। లగ్నస్య పూర్వాపరభాగ పాపే దుఃఖం క్రమాన్మూర్ధ్నని వామదక్షే శుభై శ్చిరాయు స్తనుగైశ్శుభేంగపె ఖలై ర్గతాయు స్తుషితః కుజార్క్యయోః। ఖబర్క్ష లగ్నే సఖులె గురౌ విధౌ నరః పరం మూర్ధరుజాభి భూయతే॥ 4 తా॥ లగ్నాధిపతి త్రికములయందుండినను త్రికాధిపతులతో గూడినను లేక లగ్నమునకు పూర్వాపరములయందు పాపులుండినను జాతకునికి దే

హసౌఖ్యముండదు. లగ్నమందు శుభులుండినను లగ్నాధిపతి శుభయుక్తుడైనను దీర్ఘాయువు గలవాడగును. లగ్నమందు పాపులుండెనేని అల్పాయుర్దాయవంతుడగును. గురుచంద్రులు పాపయుక్తులైనను లేక పాపవీక్షితులైనను శిరోరోగముచే బీడింపబడును.

శ్లో॥ ఏవమన్య భవనాధిపె ప్రియె పాపభాజి నిధనాంత్య వైరిగే పూర్ణచంద్ర లవనే ధనాదికం తత్తదేవ వికలం భవేత్ఫలం॥ 5

వ్యా॥ పూర్ణచంద్రలవనె హేప్రియె ఏవ మనేన ప్రకారేణా న్యభవనాధిపె లగ్నేశేతరభావాధిపె। లగ్నేశవత్ పాపభాజి నిధనాంత్య వైరిగే సతి ధనాదికం ధనభావాదికం ఫలం వికలం భవేదితి. పాపభాజీ త్యనేన లగ్నేశస్యవా లగ్నేశే తరభావాధిపస్యవా సహజ పాపసంబంధ సత్వేవా ధపస్య విశిష్ట పాపసంబంధ సత్వేవా తదుభయ సత్వేవా ఫలం వికలం భవతీ త్యాశయం క్యాహ. "సర్వే త్రికోణ నేతారో గ్రహాః శుభఫల ప్రదాః పతయ స్త్రిషడాయానాం యది పాప ఫలప్రదాః" సర్వే త్రికోణ నేతార ఇత్యనేన సహజ పాప శుభానాం రవ్యాది శన్యంతానాం గ్రహాణాం త్రికోణ నేతృత్వే శుభత్వం పూర్వోక్తానా మేవ గ్రహాణాం త్రిషడాయ పతిత్వే సత్యశుభత్వమితి. (తథాచ గర్గః) యద్భావపః ఖలయుత స్త్రికగో రినిమ్న స్తద్భావ హా విబలభే ల్పఫల స్సమశ్చేత్। కేంద్ర త్రికోణ పతయో ధిక సన్నివో ష్యన్యోన్య ధనవ్యయ గతా స్సుఖలా నశస్తాః। అన్యాన్యః। యద్భావస్వామి పాపగ్రహ యుక్తోహ త్రికగతోవా శత్రుభె వా నీచేవా స్యాత ద్భావస్య "హానిర్వాచ్యా" యది సమః నోచ్చనీచ శత్రుమిత్రాది గస్సదసత్సంయుతోవాతదా ఫలమల్పమేవ త్రికోణనాథానాం స్వాతశ్శుభ త్వసత్వే ప్యన్యోన్య ధనవ్యయ గతా యద్యప్యం ద్వొస్థితౌ తద్దాశతః ధనవ్యయగతావాసఖలావా తజ్జన్యం ఫలమల్పమేవ (జైమిన్యాం) "యోగాత్సమే స్వస్మిన్విపరీతం" జన్మలగ్నసప్తమా న్నవమే కారకె స్థితెసతి విపరీతమాయు ర్విపరీతం నామ దీర్ఘంచే న్మధ్యం మధ్యంచె దల్ప మల్పం చెన్న కించవే త్యర్క్ష్యా దాధి పత్య విశిష్ట పాప సంబంధ సత్వె ఫలవైకల్యమితి. 5 తా॥ ఏభావాధపతి పాపయుక్తుడై త్రికమును పొందునో యా భావమునకు హానికల్గును. యేభావాధిపతి కేంద్ర కోణముల యందుండునో యాభావమునకు వృద్ధికల్గును. నీచ శత్రుక్షేత్రములయందుండెనేని హానికలుగును. కేంద్ర

కోణాధి పతులైన నర్గోన్యన్యశవవ్యయము ములను బొందిరేని యశుభ ఫలముల నిచ్చెదరు.

శ్లో॥ స్వంగతే కిమథ చంద్ర సంగతే పక్ష్మలాక్షి కలుషాభిధగ్రహే। లగ్న విధ్వధిగతా లయాధిపౌ దుర్బలౌ యది గదీ భవేన్నరః॥ 6

వ్యా॥ హేపక్ష్మలాక్షి అథానంతరం చంద్రసంగతే కలుషాభిధగ్రహే పాపగ్రహే స్వంగతే ధనరాశింగతే సతి లగ్నవిధ్వోః గతాలయాధిపౌ దుర్బలౌ బలహీనౌ యది జాతః పురుషః గదీభవేత్ క్రిం నిశ్చయేన రోగవాన్భవేదితి। శ్లో॥ అంగారక యుతశ్చంద్రః ధనరాశిం గతో యది రోగవాంశ్చ వ్యయే నిస్వస్సోపి దుర్బల వాన్యదీతీతి నారద సంహితాయామ్ముక్తత్వా దంగారక యుతే చంద్రే ధనరాశిగతే వా కేవలపాపయుతే చంద్రే ధనరాగతేవా జాతః రోగవాన్భవతీతి నిశ్చయార్థః। 6 తా॥ అధిపత్య పాపగ్రహయుక్తుడైన చంద్రుడు ద్వితీయ మందుండి లగ్నేశ చంద్రాధిష్ఠిత రాశీశులు బలహీనులైరేని చంద్రసంబంధమైన శ్లేష్మ రోగము గలవాడగును.

శ్లో॥ తావపి ద్విరద మందగామిని ప్రాప్తకంటక గృహత్రికోణగౌ। వ్యాధితో నమనుజో బ్జలోచనే కింతు కోపకలితా శయోభవేత్॥ 7

వ్యా॥ ద్విరద మందగామిని హేఅబ్జలోచనే తావపి పూర్వోక్త లగ్నాధిప చంద్రాధిష్ఠిత రాశీశౌ ప్రాప్త కంటకగృహ త్రికోణగౌ కేంద్రకోణ గతౌ జాతో మనుజః వ్యాధితేన పీడితః కింతు కోపకలితా శయః కోపావృతాంతఃకరణో భవేదితి। కా। విబుధైః కంటకమితి ప్రోక్తం కేంద్రపతుష్టయం త్రికం త్రిపష్ఠ లాభంచ దుస్థమష్టమనాశనం. కలుషగ్రహాన్వితే చంద్రే ద్వితీయగ లగ్నేశ్వర చంద్రాధిష్ఠిత రాశీశ్వరౌ కేంద్రకోణగౌ వ్యాధి హీనస్సన్ కోపావృతాంతఃకరణో భవేదితి భావః తా॥ పాపయుక్తుడైన చంద్రుడు ద్వితీయమందుండి లగ్నేశ్వర చంద్రాధిష్ఠిత రాశీశ్వరులు కేంద్రకోణముల యందుండి రేని కోపవంతుడగును.

గా॥ వైరిమన్దిరగతా షడాదిషు స్వాంవినా భవనమం
బుజాననే॥ 8

వ్యా॥ బలాహకా సితా రాశీశ బలాహకా ఇవాసితా రాశికేశాః హేసుం దరి ఇహాస్మిన్ స్థలె ఖచరాః లగ్నేశ చంద్ర సంద్రాధిష్ఠిత రాశీశాః దుర్బలాః బలహీనాః వైరిమందిరగతావా శత్రుక్షేత్రగతాః యద్వా షడాదిషు షష్ఠాష్టమ వ్యయేషు స్థితావా జాతస్య గృహం స్వాంవినా ధనంవినా భవతీత్యర్థః॥

తా॥ పూర్వోక్త ప్రకారముగా పాపయుక్తుడైన చంద్రుడు ద్వితీయమందుండి లగ్నాధిపతియు చంద్రుడున్ను చంద్రాధిష్ఠిత రాశ్యధిపతియు యీముగ్గురు బలహీనులై శత్రుక్షేత్రములయందు గాని షడాదులయందు గాని యుండినేని దరిద్రుడగును.

శ్లో॥ లగ్ననాయక యుతాధిప రాశిప త్రివ్యయాలయ ముపా
శ్రయేద్యది॥ శాతకుంభ నిభగాత్రి మానవో జాయతేసు
పతి జన్మదుర్బలః॥ 9

వ్యా॥ శాతకుంభ నిభగాత్రి శాతకుంభేన సువర్ణేన నిభం గాత్రం యస్యాస్సా హేసుగాత్రి అథానంతరం లగ్ననాయకయుత లగ్నాధీశేన సహితః రాశిపః రాశీశః లగ్నేశః యస్మిన్స్థానే తత్ర చంద్రాదిః ఇత్యర్థః త్రయశ్చ వ్యయశ్చ త్రివ్యయౌ తేషాం సమాహార త్రివ్యయాలయం తృతీయ షష్ఠ లాభ వ్యయాలయమిత్యర్థః తముపాశ్రయేద్యది తాన్నాశ్రయే ద్యది మానవః జన్మదుర్బల జన్మప్రభృతి బలహీనో భవతీత్యర్థః పాపగ్రహాన్వితే చంద్రే ద్వితీయగసతి లగ్నచంద్రాధిష్ఠిత రాశీశ్వరౌ దుర్బలౌయది రోగవాన్భవతి త్యేకోయోగః పాపాన్వితే చంద్రే ద్వితీయగసతి లగ్నాధిప చంద్రాధిష్ఠిత రాశీశ్వరౌ చంద్రప్రభాగేషు స్థితౌ జాతః రోగహీనస్సన్ కోపాన్వితాంతః కరణో భవతీతి ద్వితీయోయోగః॥ పాపాన్వితే చంద్రే ద్వితీయగసతి లగ్నేశ్వర చంద్రాధిష్ఠిత రాశీశ్వరౌ వైరిమందిరగతౌవా షడాదిషు స్థితౌవా జాతః దరిద్రో భవతీతి తృతీయోయోగః॥

పాపాన్వితే చంద్రే ద్వితీయగసతి లగ్నేశ చంద్రాక్రాంత రాశీశ్వరౌ తృతీయ షష్ఠలాభ వ్యయేషు స్థితౌచేత్ జన్మప్రభృతి బలహీనో భవతీతి చతుర్థోయోగః। ఏతేషాం యోగానాం మధ్యే యస్మిన్ కస్మిన్వా జాతస్య రూపసత్త్వ సాహసగాంభీర్యా

దార్య సౌఖ్య వృత్త్యాదికం హీనంభవతీతిభావః। నను ప్రథమత స్స్వాంగతఇతి శ్లోకేతా వత్ చంద్రసంగతే కలుషాభిధగ్రహే ద్వితీయేసతీత్యుక్తం నేతరేషు తత్త్వయా కథం జ్ఞాత మితిచే ద్దుర్బలా ఇహ బలాహకాసితారాశ్శకేశి ఖచరా శ్చనీచగా ఇత్యత్ర తావ ది హేత్వవ్యయాదేవ చత్వృషు యోగేష్వపి చంద్రసంగతే కలుషాభిధగ్రహ ఇతి వా క్యం స్వీకర్తవ్యమితిజ్ఞాతం। తథానోచే త్తద్యోగస్యా పూర్ణకత్వం। పూర్ణయోగఏవ రూపాదికస్య హీనత్వమపూర్ణే తథానభవతీతిభావః॥ నను దేహనేతరీతి శ్లోకేతావత్ స్వాంగతే చంద్రసంగతే కలుషాభిధగ్రహ ఇతి కథం నోక్తమితి చే ద్దేహనేతరి పాపా న్వితేవా త్రికగతేవా జాతస్సౌఖ్యేన హీనస్స్యా న్నరోగపీడితః। కింతు కలుషగ్రహాన్వి తే చంద్రే ద్వితీయగేసతి లగ్నేశ చంద్రాధిష్ఠితరాశీశ్వరౌ షడాదిషు స్థితౌ రోగాదికం జాతస్యభవతి తస్మాద్దేహనేతరీతి శ్లోకేతావత్ లగ్నవిధ్యధిగతా లయాధిపావితి వాక్యా నవక్తవ్యం। కించ। దేహనేతరీతి శ్లోకానంతరమేవ స్వాంగతఇతి శ్లోకో నిర్మితశ్చే చ్చంద్రసంగతే కలుషాభిధగ్రహ ఇతివాక్యం దేహనేతరీతి శ్లోకేనసహ సమన్వీయతే ఏ వమన్యభవనాధిపఇతి శ్లోకేనసహ నకథం సమన్వీయతిచే త్తదసంగతం। తస్మాత్స్వాంగ త ఇత్యాదిశ్లోకచతుష్టయ విషయ ఏతత్సమన్వయః॥ (తథాచగర్గః) "చంద్రే పాపయుతే ద్వితీయభవనే లగ్నేశ్వరే పాపగే చంద్రాధిష్ఠితరాశిపశ్చ కలుషస్థాన స్థితో దుర్బలః" నిస్వం సౌఖ్యవిహీనతాంగ వికలవ్యాపార హైన్యం తథాజంతోర్ లగ్ననిశేశ్వరౌ శుభ యుతౌ మిత్రాన్వితౌ వాన్యథేత్యలంవిస్తరేణ। తా। పాపగ్రహాన్వితుడైన చంద్రుడు ద్వితీయమునందుండి లగ్నేశా క్రాంతరాశీశుడు తృతీయ షష్ఠలాభవ్యయ ములయందుండి నేని జన్మప్రభృతి బలహీనుడగును.

(అథద్వితీయ భావ విచారః క్రియతే)

శ్లో॥ కేళిలాలసిని నేత్రినాయకో భార్గవశ్చ సహితౌ వధోప్పృ
ధక్।సంస్థితౌ త్రికగృహే యదిప్రియే వైపరీత్య మిహ నేత్రి
మేతినః॥ 10

వ్యా॥ అథో లగ్నభావఫలకథనానంతరం కేళ్యాం లాలసిని హేప్రియే నేత్రినా యకః ద్వితీయాధిపః భార్గవశ్చ సహితౌ తృతీయషష్ఠలాభేషు స్థితౌ యద్వా పృథక్ తృతీయషష్ఠలాభేషు స్థితౌ వా నుఃనరస్య నేత్రంవైపరీత్యమేతి। వైపరీత్యంనామ న్యూ

నాధిక్యమిత్రి 10 తా॥ ద్వితీయాధిపశుక్రులిరువురు గూడి తృతీయషష్ఠలాభములయం దుండిరేని లేక యన్యోన్యతృతీయషష్ఠలాభములయందుండిరేని నేత్రవైపరీత్యమును బొందును. 10

శ్లో॥ భార్గవే సుహిమరశ్మిసంయుతే వైరిరిష్ఫనిధనాలయంగతే। తద్దశాసు నిరదృష్టిహీనతాం జాయతే నరహరే స్తులోదరి 11

వ్యా॥ హేనరహరే తలోదరి సుహిమరశ్మిసంయుతే చంద్రయుక్తే శుక్రే వైరిరిష్ఫనిధనాలయం గతేసతి తద్దశాసు చంద్రశుక్రద్వితీయశుక్రదశాసు నిశి దృష్టిహీనతా స్యాత్। నేత్రస్థానాధిపాపేక్షయా కారకస్య బలిష్ఠత్వాత్ తత్కారకేణ శుక్రేణ సహితశ్చంద్రః వైరిరిష్ఫనిధనాలయంగతశ్చేత్ రాత్రావేవ దృష్టిహీనతేతి భావః తథాచసంకేతనిధౌ। త్రికస్థితౌ క్రూరయుతౌ సితేందూ కాణోథవా స్యాత్ ప్రకృతిస్వలక్షః ఘనవ్యయస్థే భృగుజే సరాత్రే కన్యాస్థపక్షే ద్వావ్యోకారః॥ జాతకతత్త్వే। సూ। సేందుశుక్రే త్రికస్థే నిశాంధః। శుక్రేందుయుతే నేత్రేశే త్రిగ నిశాంధః। నయనస్వేచ్ఛశుభేయుతే। కించ। త్రికే చంద్రారయోగే కామూలః। సేద్యేందౌ త్రికే హానాంధః। చంద్రాచ్ఛాసపాపాత్రికంపాపాంధః 11 తా॥ చంద్రశుక్రులిరువురు వైరిరిష్ఫనిధనాలయములయందు ండిరేని నిశాంధుడగును.

శ్లో॥ కంబుకంఠితనుభావనాయకస్సితభానుసహితే నాత్రికస్థితాః। అంధతాంవిదధతే తనుల ప్రభృత్యుంసిజన్మసహవాసకారిణీం 12

వ్యా। కంబుకంఠీ ఆతుల్రప భహిమ్రిమో తనుభావనాయకశ్చంద్ర శుక్రౌ త్రైత్రికస్థితాః। పుంసి జన్మసహవాసకారిణీం జన్మప్రభృతి సహవాసకారిణీ మంధతాం విదధతే జాత్యంధో భవతీతిభావః జాతకతత్త్వే। లగ్నేశే సేందుశుక్రే త్రికేజన్మాంధః। అస్యార్థః। చంద్రశుక్రసహితే లగ్నేశే త్రికేసతి జన్మప్రభృతిదృష్టిహీనస్స్యాదితిభావః 12 తా॥ లగ్నాధిప చంద్రశుక్రులు త్రికమందుండిరేని జాత్యంధుడగును.

శ్లో॥ లగ్నపశ్శశధరః కవిపితుర్భావపోప్యధిగతాయది త్రికం। జన్మనః పితరిదృగ్విహీనతాసుందరీతనుజనస్యతాదృశీ। 13

వ్యా॥ లగ్నేశశ్చంద్రః కవిశ్శుక్రః పితుర్భావపో హ్యేతే త్రికమధిగతా యది హే సుందరి పితురిదృగ్విహీనతా స్యాదితి। హే ప్రియే। ఇతరజనస్యాపి తాదృశీదృగ్విహీనతా స్యాదితి। యేనయేన భావాధిపతినా సహ లగ్నాధిపచంద్రశుక్రాః సంయుక్తాః త్రికగతా యది తస్యతస్యభావస్య దృగ్విహీనతా స్యాదితిభావః॥ 13 తా॥ లగ్నాధిపచంద్రశుక్రులు ఏభావాధిపతితోఁగూడి త్రికమును బొందుదురో యాయాభావమునకు నంధత్వ గలుగును. 18

శ్లో॥ దోషకృన్ననవనీతకోమలేస్వోచ్చమిత్రనిజవేశ్మగోగ్రహః
ఏషఏవఖలుతత్రనిర్ణయోజాగరీతిసఖిహాప్రశస్యతే॥ 14

వ్యా। లగ్నాధిప చంద్రశుక్రసమన్వితో గ్రహః॥ పూర్వోక్తః స్వోచ్చమిత్రనిజవేశ్మగో యది నదోషకృద్భవతి। స్వోచ్చాదిగతస్య తత్తద్భావాధిపస్య త్రికగతలగ్నేశాదిగ్రహాసంబంధసత్త్వే ప్యేషఏవనిర్ణయః ఖలు। సుప్రసిద్ధో నిర్ణయః జాగరీతి ప్రశస్యతే కథ్యతే। లగ్నేశాదిభిః త్రికగతైస్సహ స్వోచ్చాదిగతస్య యస్యయస్యభావాధిపస్య సంబంధసత్త్వే సతి తస్యతస్యభావస్య నదృగ్విహీనతా స్యాదితి॥ తా॥ త్రికమందుండిన లగ్నాధిపచంద్రశుక్రులతో గూడిన తృతీయ చతుర్థపంచమ షష్ఠసప్తమ భాగ్యాధిపతులకు త్రికములు స్వోచ్చాదులైనయడల దృగ్విహీనత్వముండదు। అనగా। లగ్నాధిపచంద్రశుక్రులు తృతీయాధిపతితోఁగూడి త్రికమునుబొందిరని సోదరుడు దృగ్విహీనుడగును లగ్నాధిపచంద్రశుక్రులు చతుర్థాధిపతితోఁగూడి త్రికమునుబొందిరేని తల్లిదృగ్విహీనురాలగును లగ్నాధిపచంద్రశుక్రులు పంచమాధిపతితో గూడి త్రికమునుబొందిరేని పుత్రులు దృగ్విహీనులగుదురు పూర్వోక్తగ్రహములు సప్తమాధిపతితోఁగూడి త్రికమునుబొందిరేని కళత్రముదృగ్విహీనమైనదియగును భాగ్యాధిపతిపూర్వోక్తగ్రహములతోఁగూడి త్రికమును బొందిరేనిదండ్రిదృగ్విహీనుడగును యీరీతిగా పూర్వశ్లోకాభిప్రాయమైయుండెను॥ లగ్నాధిప చంద్రశుక్రులతోఁగూడితృతీయాధిపతి త్రికములయందుండినను త్రికములు తృతీయాధిపతికి స్వోచ్చాదులలో నొకటయినేనిసోదరుడు దృగ్విహీనుడుకాడనియు లగ్నాధిప చంద్రశుక్రులతోఁగూడి చతుర్థాధిపతి త్రికములయందుండినను త్రికములు చతుర్థాధిపతికి స్వోచ్చాదులలోనొకటయినేనితల్లిదృగ్విహీనురాలుగాదనియు॥ యీరీతిగానె యన్నిభావములకు జూడవలయునని శ్రీకాళిదాసువారియభిప్రాయమై యుండెను. 14

శ్లో॥ వాక్పతిః కిమథవా ధనాధిపస్సంగతౌ నమిళితౌ మిథోథవాప్య
వైరినిధనాశ్రితౌ యది శ్రీనిభ భవతి మూకతా చ నుః 15

వ్యా। హే శ్రీనిభే వాచాంపతి ర్గురుః ధనాధిపః కిం సంగతౌ నథవా నమిళితౌ షష్ఠా ష్టమవ్యయేషు స్థితౌ యద్యథవా మిథః అప్యవైరినిధనాశ్రితౌ ధనాధిపః యస్మిన్నష్టమే తస్య వాక్పతిః వైరిప్యనిధనాశ్రితో యది। వాక్పతే ర్ధనాధిప ఏవం ప్రకారేణ స్థితో యది నుఃనరస్య మూకతా భవతి వాక్కారక వాగధీశౌ పరస్పరం షష్ఠాష్ట మవ్యయేషు స్థితౌ యద్వా కేవలం షష్ఠాష్టమవ్యయేషు స్థితౌ జాతస్య వాగ్బంధనం భవతీత్యర్థః। పూర్వోక్తప్రకారేణ వాక్పతిధనాధీశయో ర్మధ్యే యస్యకస్యాపి సోచ్ఛమిత్ర నిజగ్రహ స్థిత సత్వే కియత్కాలపర్యంతం జాతస్య వాచామస్ఫుటత్వం వా పునరుక్తిర్వా భవతీతిభావః॥ తా। గురుద్వితీయాధిపతులిరువురుగూడి త్రికమునుబొందినను లేక వారిరువురు పరస్పరమున్న త్రికమునుబొందినను జాతకుడు మూగివాడగును ఆగురుద్వితీయాధిపతులకు త్రికములు స్వోచ్ఛాదులలోనొకటయినేనికొంతకాలమువరకు వాగ్బంధనము గాని వాక్కులకస్ఫుటత్వ గాని కల్గును. 15

శ్లో॥ వాక్పతిర్ధనపతిఃపితుఃప్రభుర్నాయకో సముదితాస్త్రికాలయం। మూకతాంచపితుఃస్వశోభనే దాపయంతిపరత స్స్వనాయకాత్॥ 16

వ్యా॥ శోభనే హే నాయకే వాక్పతి ర్గురుః ధనపతిర్ధనాధీశః పితుఃప్రభుర్భాగ్యాధీశ శ్చైతే త్రికాలయం సముదితా యది జాతస్య పితుర్మూకతాం దాపయంతి స్వనాయకాత్పరతః ధనాధిపతేః పరత స్త్వితరభావాధిపస్య చ ధనపతి వాక్పతిభ్యాం సహ త్రికస్థితిసత్వే ప్యితరభావస్యాపి మూకతా భవతీత్యర్థః॥ ధనపతివాక్పతిభ్యాంసహ సంయుతస్య పితుఃప్రభోః స్త్రికస్థితిత్వే యథా పితుర్మూకతా భవతి తథాతృతీయ చతుర్థ పంచమ సప్తమాధిపతీనాం మధ్యే యస్య కస్యాపి భావేశస్య ధనపతివాక్పతిభ్యాంసహ త్రికస్థితిత్వే తస్యతస్య మూకతా భవతీతిభావః॥ 16 తా॥ ధనాధిపతి గురువులిరువురు తృతీయాధిపతితోగూడి త్రికమందుండిరేని సోదరుడుమూగివాడగును। గురుధనాధిపతులిరువురు చతుర్థాధిపతితోగూడి త్రికమందుండిరేని తల్లికిమూకత్వముకల్గునుగు

రుధనాధిపతులు పంచమాధిపతితోగూడి త్రికమందుండిరేని పుత్రులకుమూకత్వముకల్గును గురుధనాధిపతులు సప్తమాధిపతితోగూడి త్రికమందుండిరేని భార్యకుమూకత్వముకల్గును గురుధనాధిపతులు పిత్రుస్థానాధిపతితోగూడి త్రికమందుండిరేని తండ్రికి మూకత్వముకల్గును తృతీయాధిపతి గురుధనాధిపతులతోగూడి త్రికములనుబొందినయెడల త్రికములు తృతీయాధిపతికి స్వోచ్చాదులైనని సోదరులకు మూకత్వముకల్గును వాక్కుల కస్పుటత్వగాని లేక పునరుక్తిగానికల్గునుయీరీతిగా నన్ని భావములకుజూచుకోవలయును 16

శ్లో॥ పక్వబింబమృదులాధరాధ రేవిత్త నేతురవధిత్రికోణగాః
కేంద్రగాదపతియోషితో గ్రహాస్సంపదంపి సుదృశాంభ
వాదృశాం॥ 17

వ్యా॥ పక్వబింబ మృదులాధరాధరే పక్వబింబమివ మృదుల మధురం యస్యాస్సా హేవాయికే విత్తనేతురవధి విత్తాధిపపర్యంతం యోషితో గ్రహాః స్త్రీసుపాదకగ్రహాః కేంద్రకోణగాయది భవాదృశాం సుదృశాం స్త్రీణాం సంపదం దదతి। ద్వితీయసప్తమేశౌ స్త్రీకారకశ్చ కేంద్రకోణేషు స్థితాయది రూపగుణాది సంపన్నం కలత్రింభవతీతిభావః॥ తా॥ ద్వితీయసప్తమాధిపతులున్ను శుక్రుడున్ను కేంద్రకోణములయందుండిరేని సుందరమైన కలత్రముకలుగును.

శ్లో॥ స్వాపతేయపతినా సుమధ్యమెసప్తమాధిపతినాసహగ్రహాః।
యన్మితాస్తదుభయస్తలంగతాస్తావతీంవదతుదారసంగతిం॥ 18

వ్యా హేసుమధ్యమె స్వస్యపతి స్వాపతి స్తస్యసంబంధి స్వాపతేయం ధనస్థానమిత్యర్థః। తస్యపతినా సప్తమాధిపతినాచ సహ యన్మితా యత్సంఖ్యాకాః గ్రహాస్సంబద్ధాః యత్సంఖ్యాకా గ్రహా స్తదుభయస్థలం గతాస్తావతీం తత్సంఖ్యాకాం దారసంగతిం వదతు। తా॥ సప్తమాధిపతితోగాని ద్వితీయాధిపతితోగాని యందరుగూడియుంటిరో అన్నికలత్రములుకలుగును॥ 18

శ్లో॥ విత్తపోబుధగురూషడాదిషుస్యాత్రితేషుఘనఘట్టితేస్తని। వి
ద్యయాభవతినుర్విహీనతావైపరీత్యమపికోణకంటకే ॥ 19

వ్యా॥ ఘనౌ ఘట్టితౌ స్తనౌ యస్యాస్తస్యాః సంబుద్ధిః విత్తపః ధనాధీశః బుధ
శ్చ గురుశ్చ బుధగురూ షడాదిషు స్యాశ్రితేషు నరస్య విద్యయా హీనతా స్యాదితి।
కోణానాం కంటకానాం సమాహారః కోణకంటకం తస్మిన్వైపరీత్యం విద్యాన్వితత్వం ను
స్యాదితి॥ తా॥ గురుబుధద్వితీయాధిపతులు షడాదులయందుండిరేని విద్యాహీనుడ
గును। కేంద్రకోణములయందుండిరేని విద్వాంసుడగును। 19

శ్లో॥ నాయకో ద్రవిణమన్దిరస్య చేత్కాంచనాంగ్గి గురుణాసమా
గతః। హీనతాం త్రికగతో ధసంపదా పీనతాం వహతి కంట
కాదిషు॥ 20

వ్యా॥ కాంచనేన సదృశాన్యంగాని యస్యాస్సా తస్యాః సంబుద్ధిః ద్రవిణమంది
రస్య నాయకః ధనేశః గురుణా సమాగతః స్త్రికగతః స్తృతీయలాభషష్ఠేషు చేత్సంప
దా హీనతాం వహతి గురుయుక్తః ధనాధీశః కంటకాదిషు కేంద్రకోణేషు చేత్సంపదాపీ
నతాం వహతి॥ తా॥ గురుధనాధిపతులిరువురుగూడి కేంద్రకోణములయందుండిరేని ధన
వంతుడగును। ఆయిరువురుగూడి త్రికములయందుండిరేని ధనహీనహీనత్వముకలుగును।
అనగా లాభవ్యయములుసరిగానుండును॥ 20

తృతీయభావవిచారఃక్రియతే

శ్లో॥ సోదరేశ్వరకుజౌ షడాదిషు భ్రాతృతః కిముధ కంటకాదిషు। చే
త్తదాభవతి మానవో బలే సారసాక్షి సనుజాతసోదరః॥ 21

వ్యా॥ సారసాక్షి హేఅబలే ఆధద్వితీయభావ ఫలకథనానంతరం సోదరేశ్వరకు
జౌ భ్రాతృతః షడాదిషు కంటకాదిషు కిం స్థితౌ మానవః జాతసోదరోనను। నన్వితి ని
శ్చయార్థ బోధకః సంకేత నిధి మతానుసారేణ తదుపపత్తిం వచ్మి। మేషలగ్నజాతస్య
తృతీయస్థానం మిథునం తదీశో బుధః। సోదరకారకః కుజః సోదరాత్కేంద్రస్థానాని
కన్యాధనుర్మీనాని యద్వా మేషాది కేంద్రస్థానాని కర్కటకతులామకరాణి తదీశస్య
స్వర్క్షమిత్రస్థానాని కారకస్య భ్రాతృస్థానాత్ షష్ఠరాశిః వృశ్చిక మష్టమం మకరం కుజ
స్యవా స్వర్క్షస్వోచ్చా షష్ఠాష్టమయోః కారకః కేంద్రేషు తదీశశ్చేత్సోదరవృద్ధిరి
తి। యద్వా। లగ్నాద్వా తత్స్థానాద్వా షడాదిషు తదీశశ్చేత్సోదరవృద్ధిరితి యద్వా

కారకః షడాదిషు కేంద్రేషువా స్థితశ్చేత్ సోదరవృద్ధిరితి త్వేవం ప్రకారేణ సర్వత్ర దర్శితవ్యం। 21 తా॥ సోదర కారక స్థానాధిపతులు షడాదులయందుగాని లేక కేంద్రములయందుగాని యుండిరేని సోదరవృద్ధికలుగును॥ 21

శ్లో॥ భ్రాతృత్రిశధరణీసుతావుభౌ భ్రాతృకేంద్రనిధనాంత్యవైరిగా। కిల్బిషగ్రహాయుతౌ తదాలయేసంస్థితౌయదిహాతస్తుసోదరాః॥ 22

వ్యా॥ భ్రాతృత్రిశధరణీసుతా వుభౌ కిల్బిషగ్రహాయుతౌ భ్రాతృకేంద్రనిధనాంత్యవైరిగౌ భ్రాతృస్థానా త్కేంద్రేషు నిధనే స్థాంత్యేవ్యయే శత్రుస్థానేషు సంస్థితౌ తదాలయే కిల్బిషగ్రహాయుతే యద్వాతత్కారసోదరేశౌ పాపయుతౌ సోదరాః హతస్తదాచసంకేతనిధే। తదిశోకారకశ్చాపి భ్రాతృతస్తు షడాదిషు।సోదరాణాం తువృద్ధిస్యా న్నేతరేషు కదాచన॥ కించ ॥ సత్యంపరియుక్తం సహజం శుభగ్రహం దృశా సతాం భ్రాతృ సుఖాంసిద్ధ్యై। కుజేక్షిత స్త్రత్ర శనిస్సహాంద్ర తృయాయ శుక్రేజ్యదృశా శుభంస్యాత్। స్వర్క్షే జీవే భ్రాతృగే భ్రాతృసౌఖ్యం మందే భ్రాతృస్తేతు భాగ్యాధికః స్యాత్। బాహనారాహౌ సార్క్షేజే దుర్నక్షత్రౌ దక్షే హస్తే దారుఘోరో వీరార్థః॥ ఏవంకుజే క్షేచతదాస్తి భంగస్స్యాద్దుష్కరత్వం పికృతిర్న సౌమ్యే భౌమేందు దృష్టౌ స్సహజే నవాంశా యావన్మితా స్తత్సమ సోదరాస్స్యుః। భానౌ భాగ్యా స్వర్క్షగే భ్రాతృనాశ శ్చేజీవేదేనౌ నుజో రాజతుల్యః। దుష్టేన్ద్రదృష్టే క్లేశిలా న్హంతి బాహౌ జేష్ఠానరోక్షే స్సోనుజా న్యన్యగూస్యాత్। భుజేకుజే క్రూరదృశా యుతాంగ్రితం తుతాన్నపిత్రాదనుజో గళేనుజా। సరత్రిం స్త్రత్ఖలా భుజవ్యధా గరుస్య రుమ్యాత్పరా బలాబలాత్। ద్యూవేర్క్షే హరా నవమే స్త్రీఆయగ సహూద్ధరాని స్సహజే శనావపి। బుధేజ్యశుక్రా స్సహజే తుతత్సుఖం ద్వయోశుయో దృట్యుతి తుణాన్నణాం। చందే తు భాగ్యే సహజ ర్క్షేజశ్చే ద్వాగా తథా దృష్టియుతే తృతీయే। తద్వద్వివశ్చే ద్భగితరి యం వై చిహ్నంతు బాహేవధ వామకుక్షౌ। ఏషామర్థః। భ్రాతృస్థానం శుభగ్రహయుతం శుభయుక్తంవా శుభదృష్టియుతంవా భ్రాతృసుఖార్థ సిద్ధ్యై భ్రాతృసుఖాయార్థ

ధనసమృద్ధ్యై భవతి। కుజేక్షిత స్తృతీయగశ్శని స్సోదరనాశకరస్స్యాత్। శుక్రే

జ్యయోద్భవా శుభం జాతస్యస్యాత్। భ్రాతృస్థానగతే గురౌ స్పష్టగే సతి జాతః భ్రాతృసుఖవాన్। పాపదృష్టిరహితే శనౌ తృతీయగే జాతో భాగ్యవాన్ భవతి। శనియుక్తే రాహౌ తృతీయే దుర్ముఖత్వం। దక్షిణభుజే దారుఘాతః దారుజనితపీడా వాతపీడా చ। ఏవం ప్రకారేణ కుజార్కౌ తస్మిన్నస్థిభంగః। దక్షిణ బాహ్వస్థి భంగః దుష్కరత్వము గ్రకర్మకారిత్వం। తృతీయగౌ శనిభౌమౌ సౌమ్యదృష్టౌ శుభవీక్షితౌ వా నాస్థిభంగః। న వీక్షితశ్చ సహజే యావంతో నవాంశా ఉదితా బలవద్భౌమదృష్టా స్తావత్సంఖ్యాకా స్సోదరా భవంతి స్పష్టగే సూర్యే భాగ్యేశ భ్రాతృనాశో భవతి। ఏకోనషష్ఠో జీవేద్యది పరాబతుల్యస్స్యాత్। తృతీయే చంద్రే పాపదృష్టే సోదరనాశః తృతీయగే సూర్యే పాపదృష్టే జ్యేష్ఠసోదరనాశః। ఏవం ప్రకారేణ కుజే తృతీయగే నుజాన్ కనిష్ఠసోదరాన్ హంతి। శన్యశౌ శనిశ్చాగుశ్చశన్యశౌ శనిరాహూ। తతీయగౌ పాపవీక్షితౌ పూర్వాపరసోదరనాశకరౌ భవతః తృతీయగే కుజే క్రూరదృష్టే క్షతాయతాంకితం శస్త్రఘాతాదాయిత మజ్ఞితం శరీరం భవతి। పిత్రా పిత్తరోగాదనుజః గజలయుజాచ పీడితః। పాపాస్తృతీయే బుజవ్యథా వాచ్యా। కించ గురుర్వాతః పక్షవాతో వా యుద్వా తస్యాబలాద్వ్యాతపరా భవేత్। లగ్నాత్సప్తమే శనిర్నవమే రాహుర్వాయే కుజశ్చేత్తే భ్రాతృనాశాయ భవంతి। యద్వా లగ్నాత్సప్తమరాశిం విహాయ శనౌ తృతీయే నవమే రాహుర్లాభే కుజశ్చేత్తే సోదరనాశాయ భవంతి। బుధశుక్రగురవ స్తృతీయగా సోదరసుఖాయ భవంతి ఏతే బుధాద్యాః దుష్టయుతీక్షణవంత స్తృయో ర్భ్రాతృపానుజయోః క్షయో వాచ్యః। కించ। భాగ్యచంద్రే తృతీయే శనౌ యద్వా రాహౌ తృతీయే భగినీనాశస్స్యాత్। బాహా రాకుష్ఠా వా చిహ్నమిత్యూహ్యం విస్తరేణ। తా॥ తృతీయాధిపకుజులు కేంద్ర నిధనాంత్యములయందు పాపయుక్తులై యుండిరేని సోదరనాశనము కలుగును। భ్రాతృస్థానమందు శుభులుండిరేని భ్రాతృసౌఖ్యము ధనసమృద్ధియు కలుగును। కుజవీక్షితుడైన శని తృతీయమందుండినేని సోదరనాశనము కలుగును। సోదరస్థానమందు గురుడు స్వక్షేత్రగతుడైనేని భ్రాతృసుఖము కలుగును। శుభదృష్టుడైన శని తృతీయమందుండినేని భాగ్యాధికుడగును। రాహుయుక్తుడైన శని తృతీయమందుండినేని దుర్ముఖత్వముగాని దక్షిణభుజమందు దారుజనితపీడగాని లేక వాతబాధగాని కలుగును। రవికుజులు తృతీయమందుండిరేని భుజాభంగము కలుగును। తృతీయమందుండిన శనికుజులు శుభదృష్టులైనేని భుజాభంగము యుండదు। తృతీయమందెన్ని నవాంశలు జననకాలమునకు దయించినవో యన్నియు బలవద్భౌమదృష్టములైనేని త

త్సంఖ్యాకమైన సోదరులుకలుగుదురు। సూర్యుడు భాగ్యమందుండి వేని భ్రాతృనాశనముకలుగును। తృతీయచంద్రుడు పాపదృష్టుడై వేని సోదరనాశనముకలుగును। తృతీయసూర్యుడు పాపదృష్టుడైనను జ్యేష్ఠసోదరనాశనము కలుగును। తృతీయకుజుడు పాపదృష్టుడై వేని కనిష్ఠసోదరనాశనముకలుగును। పాపదృష్టులైన శనిరాహువులు తృతీయగతులై వేని పూర్వాపర సోదరనాశనము కలుగును। తృతీయకుజుడు క్రూరదృష్టుడై వేని శస్త్రఘాతముచె చిన్నితమైన శరీరముగలవాడగును। సోదరుడుపిత్తరోగముచేతగాని గళరోగముచేతగాని పీడింపబడును। పాపులు తృతీయమందుండిరేని భుజవ్యాధగాని వాతబాధగానికలుగును। సప్తమమందుశని। నవమమందురాహువు। లాభమందుకుజుడీ రీతిగానుండిరేని భ్రాతృనాశనముకలుగును। లేక తృతీయమందుశని। నవమమందురాహువు। లాభమందుకుజుడీ రీతిగానుండిరేనిసోదరనాశనముకలుగును। బుధగురుశుక్రులుతృతీయమందుండిరేని సోదరసుఖముకలుగును। బుధగురుశుక్రులుపాపయుక్తులై తృతీయమందుండిరేని జ్యేష్ఠకనిష్ఠసోదరనాశనముకలుగును భాగ్యమందుచంద్రుడు తృతీయమందుశనిగాని రాహువగాని యుండిరేని భగినీనాశనముకలుగును। బాహువయందుగాని కుక్షియందుగాని చిహ్నకలుగును ॥ 22

శ్లో। స్త్రీగ్రహోయదిభవేత్తృతీయపస్త్రీగ్రహస్యభవనాశ్రి
తోథవా।పూర్వతోప్యవరతశ్శరీరిణశ్చంచలాక్షిభగినీభవంవద ॥ 23

వ్యా। హేచంచలాక్షి తృతీయేశ స్త్రీగ్రహోవా స్త్రీగ్రహస్య రాశిమాశ్రితోవా శరీరిణోమనుజస్య పూర్వతో ప్యవరతః భగినీభవంవద। పూర్వాపరయో ర్భగిన్యుత్పత్తిరిత్యర్థః ॥ తా॥ తృతీయాధిపతి స్త్రీగ్రహమై స్త్రీరాసులయందుండి వేని పూర్వాపరములయందు స్త్రీసోదరవృద్ధికలుగును

శ్లో॥ మారసజ్ఞరసముత్సుకేపతిచ్చేత్తృతీయభవనస్యపుంగ్రహైః।
సంయుతోథతదగారసజ్ఞతస్తస్యపూర్వపరజఃపుమాన్భవేత్ ॥ 24

వ్యా॥ మారసజ్ఞరసముత్సుకే హేకాంతె అథానంతరంతృతీయభవనస్యపతిఃతృతీయేశఃపుంగ్రహైఃపురుషగ్రహైస్సంయుతోవాతదగారసజ్ఞతస్తైపౌరుషగ్రహాణామగారేషుగృహేషుసజ్ఞతోవాతస్యపూర్వతఃపరతశ్చపుమాన్ భవేత్। పురుషసోదరవృద్ధిస్స్యాదిత్యర్థః ॥ 24

తా॥ తృతీయాధిపతి పురుషగ్రహములతో కూడి పురుషరాసులయందుండినేని పురుషసోదరవృద్ధికలుగును.

శ్లో॥ అఙ్గమివ శ్రవణకౌతుకస్వరే మిశ్రఖేటసహితస్తృతీయపః। చేద్బలీమనుజనేః పరేవరే మిశ్రితాః కిలభవంతిసోదరాః॥ 25

వ్యా॥ అఙ్గమివ శరీరమివ శ్రవణానాం కౌతుకస్వరే తృతీయేశః మిశ్రఖేటసహిత స్త్రీపురుషగ్రహైస్సంయుత శ్చేన్మనుజనేర్మనుష్యజన్మనః పరే అవరేచ సోదరాః మిశ్రాః భవంతికిల। పూర్వాపరయోః మిశ్రాః భవంతీత్యర్థః॥ తా॥ తృతీయాధిపతి మిశ్రగ్రహములతో గూడినేని మిశ్రమైన సోదరవృద్ధి కలుగును॥ 25

అథ చతుర్థభావవిచారః క్రియతే।

శ్లో॥ దర్పణోదరనిభాననేంభసో నాయకోఽప్యతిసోదయస్య చ। యత్రికుత్రిసహవాసమీయుషి ప్రాప్యతే గృహమయత్నతో నృభిః॥ 26

వ్యా॥ హేదర్పణోదరనిభాననే దర్పణోదరేణ నిభమాననం యస్యాః సా తస్యాః సంబుద్ధిః అంభసో నాయకః ఉదయాధిపతినా యత్రకుత్రాపిస్థలే సహవాసమీయుషి నృభిర్నరైః గృహమయత్నతో లభ్యతే జన్మలగ్నేశస్య ధనచతుర్థపంచమభాగ్యరాజ్యేశానాం మధ్యే యేనకేనాపి సంబంధసత్వే తస్యతస్య వృద్ధిర్భవతీతి లోమశేనోక్తత్వాల్లగ్నచతుర్థేశయోః సంబంధే యత్నంవినా గృహలబ్ధిర్భవతీతిభావః॥ తా॥ లగ్నచతుర్థాధిపతులేస్థానమందుగూడినను ప్రయత్నములేకుండా మంచిగృహములు కలుగును॥ 26

శ్లో॥ మారభారరసికే త్రికంగతే వేశ్మనేతరి గృహానుపస్థితిః। సద్మపే శుభఖగైస్తుసంస్థితే మూర్తితః ఖచరసంఖ్యయా గృహాః 27

వ్యా॥ హేమారభారరసికే మన్మథభారరసికే వేశ్మనేతరి చతుర్థాధిపే త్రికంగతే సతి గృహానుపస్థితిః గృహాభావ ఇత్యర్థః। సద్మేశే శుభఖగైర్యుక్తే చతుష్టయాదిస్థితే కేంద్రకోణగతే ఖచరసంఖ్యయా తద్యోగగ్రహసంఖ్యయా గృహాః భవంతి। సద్మేశః తద్యోగయుతసంఖ్యాక ప్రత్యేకసంఖ్యా గృహాః భవంతీతిభావః॥ 27 తా॥ చతుర్థాధిప

తి త్రికమందుండి నేని గృహాభావము కలుగును। ఆచతుర్థాధిపతి శుభులతో గూడి కేంద్రకోణములయందుండి నేని అధికముగా గృహములుగలుగునని తాత్పర్యము. 27

శ్లో॥ క్షేత్రిచింతనమనేక కామినీమండలీమకుటమండనాయితే।
సౌఖ్యచింతనమిహైవ కారయేద్దేవలోకగురుణాగురుస్తని॥ 28

వ్యా॥ భావేభ్యో భావేశేభ్యశ్చ యథాబుద్ధైః ఫలంవిచారితం తథా కారకేభ్యశ్చ ఫలాని విచార్యాణీత్యాహ॥ అనేక కామినీనాం మండలీ తస్యాః మకుట మండనాయితే హేగురుస్తనీ హైవ స్థలె దేవలోకానాం గురు స్తేన క్షేత్రచింతనం సౌఖ్యచింతనం కారయేదిత్యర్థః॥ గురుం లగ్నం ప్రకల్ప్య తచ్చతుర్థాత్క్షేత్రాది చింతనం కార్యమితి కేషాంచిదభిప్రాయః। గురుర్యస్యాంరాశౌవర్తతెతద్రాశివశాత్క్షేత్రాది చింతనం కార్యమితి కేషాంచిదభిప్రాయః। గురుస్థితివశా ద్గురుచతుర్థాత్క్షేత్రాదిచింతనం కార్యమితి కేషాంచిదభిప్రాయః॥ ఏతత్త్రికమపి లోమశగర్గ పరాశరాది సమ్మతమేవ। తా॥ గురుడే రాశియందుండునో ఆరాశివల్లనున్ను గురుచతుర్థమువల్లనున్ను క్షేత్రిసౌఖ్యాదిచింతనము జేయవలయునని పరాశరాదిమునిసమ్మతమైయుండెను॥ 28

శ్లో॥ వాహనాంశుకవిభూషణస్త్రియోభార్గవేణధరణీశుణపభే।
తుర్యగేణతమసాచ సౌరిణాజీవితంరసికజీవితేశ్వరి॥ 29

వ్యా॥ ధరణ్యాం క్షణప్రభె హేరసికజీవితేశ్వరి తుర్యగేణ భార్గవేణ వాహనాం శుక విభూషణస్త్రియో వస్త్రవాహనాదయఃవిచారణీయాః। తుర్యగేణ చతుర్థగతేన తమసా రాహుణాశనినాచ జీవితమాయుః శ్చింతనీయమితి॥ తా॥ చతుర్థమందుశుక్రుడుండినేని వస్త్రవాహన భూషణాద్యభివృద్ధి కలుగును। చతుర్థమందుశనిగాని రాహువుగాని యుండినేని యాయువుకలుగునని తాత్పర్యము॥ 29

శ్లో॥ వప్రచింతనమపీహమాతృతస్తత్రిచింతనమథోమతేరపి।
తద్విలిగ్నకినజేనచేందునాక్షైనచక్రమునశాత్సులోచనె॥ 30

వ్యా॥ సులోచనె హేతన్వి ఇహాస్మిన్ స్థలె చతుర్థభావె వప్రచింతనం తత్ర మాతృస్థానె మాతృతశ్చింతన మథోనంతరం మతె శ్చింతనంచ తత్రస్థానేషు యథాబు

ష్ఠే ర్విచారితం లిగ్నకిరణే నేందునా బుధేనచ పితృ మాతృ బుద్ధిచింతనం కార్యమితి॥
తా॥ చతుర్థపంచమ భాగ్యస్థానములవల్లను విద్వాంసులు మాతృ బుద్ధి పితృల వేరివిగా విచారించిరో యారీతిగా సూర్య చంద్ర బుధుల వల్లను తండ్రియు తల్లియు బుద్ధియు యువిక్రమముగా విచారించవలయును. 30

శ్లో॥ హాటకాక్షీ జనకాదిచింతనంచేన్న తేభృమునయోంభభాషిరే।
తుర్యభేత్వమివ తేపికింప్రియెస్యుర్విభిన్న వచనక్షణేక్షణా॥31

వ్యా॥ హాటకాక్షి హేప్రియె జనకాదిచింతనం చే తుర్యభే చతుర్థభావె మున యో గర్గాదయః బభాషిరే హేకాంతె తేమునయ స్త్వమివ క్షణెక్షణె భిన్నవచసః కింస్యుః ప్రసంగవశాదిహ చతుర్థభావె కారకాదికం మునిభిరుక్తం తత్వానఃఖలు తత్ద్భావేషు నవదంతీతిభావః సంకేతనిదా । చతుర్థ కారకాఃప్రోక్తా శుభాణిద శమెసదా 31

శ్లో॥ యత్రకుత్రభవనేపిసుందరిక్షేత్రసంపదిహసౌఖ్యమేవచ ।
తుర్యనే తరిగురౌసువాసినీ వస్త్రవాహన పరిష్కృ
తంభృగౌ॥ 32

వ్యా॥ ఇహ చతుర్థభావాదివ గురౌ తుర్యవేతరి యత్రకుత్రాపిస్థవా స్థితె క్షేత్రసంపత్సౌఖ్యమేవ చింతనీయం తుర్యవేతరిభృగౌ యత్రకుత్రాపి స్థలె స్థితె సువాసినీ వస్త్రవాహనపరిష్కృతం చింతనీయం చతుర్థాద్యధా క్షేత్రసంపదాదయో విచారణీయాః స్వధాగురుశుక్రయో శ్చతుర్థేశయోస్సతో స్తాభ్యాం క్షేత్రసంపత్సౌఖ్య వస్త్రవాహనాదీని కర్తమా ద్విచారణీయానీతి భావః

తా॥ చతుర్థాధిపతి గురుడైనేని క్షేత్రాదిసంపత్తులుకలుగును । చతుర్థాధిపతి శుక్రుడైనేని వస్త్రవాహనాదులుకలుగును 32

శ్లో॥ చింతనీయమనుచిత్తభావ వేశ్వితంసవిత్రసింహేకాభుహ్రా॥
భాస్కరే జనయితావిధౌ ప్రసూసుభృబోధన విధిస్తు
బోధనే॥ 33

వ్యా॥ చిత్తచాపవ హేసుభ్రు సవితృసింహికాభువో శ్చవిరాహ్వా జీవితమా యుశ్చింతనీయం । భాస్కర సూర్యే పితా ॥ విధౌ ప్రసూ । మాతా । బోధనాబుధే బోధనవిధిస్తు బుద్ధైశ్చింతనీయమితి॥ తథాచగర్గః సూర్యాదాత్మ పితృస్వభావ నిరుజ శ్శక్తిశ్రియా చింతయే చ్చేతో బుద్ధిర్నృపప్రసాద జననీ సంపత్కరశ్చంద్రమాః సత్వాం రోగగుణా నుజాన్ క్షితిసుతా త్సర్వేణ పైతామహం । విద్యాబంధు వివేకమాతుల సుహృ ద్వాక్కర్మ కృద్బోధనః క్షేత్రార్థాప్తి శరీరపుష్టి తనయ జ్ఞానాని వాగీశ్వరాత్ పత్నీవాహన భూషణాని మదనవ్యాపార సౌఖ్యంభృగో । చాయుర్జీవన మృత్యుకారణ విపత్సం త్ప్రిదాతాశనిః । తా॥ స్వభావము తండ్రియు రోగహీనత్వము బలములక్ష్మియు యివి సూర్యునివలన నాలోచించవలయును । చిత్తము బుద్ధి రాజకటాక్షము తల్లియు సపత్తు లివిచంద్రునివలన నాలోచించవలయును । సాత్వికము రోగము గుణములనుజులు కుజునివలన నాలోచించవలయును విద్యయు బంధువులు వివేకము మేనమామలు స్నేహితులు కర్మయు వాక్కులు బుధునివలన నాలోచించవలయును । క్షేత్రము ధనప్రాప్తియు శరీరపుష్టియు తనయులు జ్ఞానమున్ను గురునివలన నాలోచించవలయును కలత్రము వాహనములు భూషణములు మదనవ్యాపారసౌఖ్యము శుక్రునివలన నాలోచించవలయును । ఆయుర్దాయము జీవనోపాయము మృత్యుకారణము విపత్తులు సంపత్తులున్ను శనివలన నాలోచించవలయును । పితామహాదులు మాతామహాదులున్ను రాహుకేతువుల వలన నాలోచించవలయును । 33

పంచమభావ విచారః క్రియతే

శ్లో॥ పంచమేశ్వరగురూషడాదికే కేతకాగ్రవియుతౌయుతావపి।
పుంసిసన్నిదధతోనపత్యతాం కేంద్రకోణభవనేవిప
ర్యయం॥ 34

వ్యా॥ హే కేతకాగ్రి పంచమేశ్వరో గురూ యుతౌ వావియుతౌ వా షడాదిషు సంస్థితౌ పుంస్యనపత్యతాం సన్నిధత్తః గురుతః తావపి కేంద్రకోణభవనే విపర్యయం సంతానాభావరాహిత్యం తథాచగర్గః కారకః పంచమేశశ్చ సంస్థితౌ వా షడాదిషు కురుతః పాపయుక్తశ్చే దపత్యరహితం నరం॥ కించ । వరాహమిహిరః కోణోదయే భృగుతనయే ష్టచక్రసంస్థో వంధ్యాపతి ర్యది నసుతర్క్ష మిష్టయుక్తం పాపగ్రహై ర్వ్యయ

ముపలగ్న రాశిసంస్థైః క్షీణేందుశని న్యసుతకలత్ర జన్మధీస్థ లగ్నేమందేసతి స్తచ్వ్యర్కసంకే థా శుక్రే సుతర్క్షం వేష్టియుక్తం తదాజాతో వంధ్యాపతి ర్భవతి। వ్యయసప్తమ లగ్న స్థితైః పాపగ్రహైః క్షీణ ధీస్థే పంచమస్థేసత్య సుతకలత్రజన్మ కలత్రసంతానశూన్యం జన్మ భవతి॥ కింబలోమశః। బలాబల వివేకతః ఫలమహోదితం కోవిదైః కుజో నిజచతు ర్థభూ ఫలవిశేషదో వక్రగః స్వసుతస్సుతఫలం గురుస్సుఖఫలం బుధస్త్రీఫలం సితోని యతిజం శనిర్ధనఫలం విధుర్వైషువే। అస్యార్థః। గ్రహాణాం స్థానాదిబలవాక్షాత్ప్రవి దై ర్దైవజ్ఞైరిహ ఫలముదితం తద్యథా నిజచతుర్థా త్స్వకాంతరాశి చతుర్థా ద్వక్రగః కుజో భూఫలదాయకః। యస్యాం రాశౌ కుజో వర్తతే తచ్చతుర్థా ద్భూఫలదాయక స్స్యాదితి॥ గురుస్స్వస్థితరాశే స్సుతఫలం చింతనీయం। బుధ స్స్వస్థిత రాశిచతుర్థా ద్బుధో యస్యాంరాశౌ వర్తతే తచ్చతుర్థా త్సుఖఫలం చింతనీయమితి శుక్రో యస్యాం వర్తతే తద్రాశిసప్తమాత్ స్త్రీఫలం విచారణీయమితి। నియతిజం శశః। దైవం ధిష్ణ్యం భాగ ధేయం భాగ్యం స్త్రీనియతిర్విధిరిత్యమరః॥ శనిర్యస్యాం వర్తతే తద్రాశినవమా ద్భాగ్యా దిఫలం వక్తవ్యం। శ్లో॥ ఏతే పాపనిరీక్షితాః ఖలఖగైర్యుక్తా గ్రహాస్సుస్థితా నీచాంశారిగతా మిథోంత్యమగతా స్తేషాం ఫలం నిష్ఫలం॥ అస్యార్థః॥ ఏతే పూర్వోక్తా గ్రహాః పాపని రీక్షితా వా ఖలఖగై శ్చాధిపత్యపాపగ్రహైః సహితా వా యద్వా దుస్థి తా వా నీచాంశరిగతా వా యద్వా మిథోన్యోన్యమంత్యమగతా స్తేషాం ఫలం తజ న్యఫలం నిష్ఫలమేవ తథాచగర్గః। పాపో ర్కాద్దశమే ర్క్షభేశ దశమేశౌ పీడి తౌ చే త్పితుకష్టం వా నిధనం తథా ఖః ఖగాం వ్యస్తేంమతోం ద్వాత్రిగాః। పాపాశ్చే ద్వి బలో విధుస్తతరుపి ర్మాతుః కదాచిత్సుఖం పాపాశ్చే త్సహజే కుజాత్సహజసహోత్థా దుర్గతా న శ్రియో। జాతస్యాష్టమే చ ఖలాబుధో గతబలో నీచస్తదీశోప్యసన్। బాలో మాతుల దుఃఖ భాగ్భగురోః ప్రతేత్రి ఖలో గ్నీశ్వరః। దుస్థోపత్యపతిశ్చే దాత్మజసుఖం శుక్రాస్తతో హ్యంగనా। మందాత్ప్రపఖగా మృతౌ తథధిపే దుస్థే తదాశుక్షయః। అస్యార్థః। సూ ర్యాద్దశమే పాపో యది సూర్యదశమేశౌ పీడితౌ చే త్పాపయుతౌ పితుః కష్టం వా మరణం వా భవతి। తథా ఖలఖగాన్తస్థో చంద్రో వా గతరుచౌ చంద్రస్య ప్రాపాశ్చతుర్థా ద్రిగా యది మాతుః కష్టంవానిధనంవావాచ్యం కుజాత్సహజే పాపాయది కుజసహోదా కార కసోదరేశౌ దుర్గతౌ దుస్థానగతౌ దుష్టయుక్తౌవా శ్రియో సోదరసంపత్త్యై నభవతః। బు

ధాష్టమే ఖళాయది బుధో నీచేవా బలహీనోవా మాతులనాశనకరః। గురోఃపుత్రే నీచా
క్రాంతరాశేః పంచమే ఖలోవా గురోః పంచమాధీశః పాపయుక్తోవా లగ్నాత్పంచమాధిపతి
ర్దుస్థోవా యది సంతానసుఖంనస్యాదితి శుక్రాస్తుతః శుక్రో యస్యాంవర్తతే తద్రాశి
సప్తమాదంగనాఫలం చింతనీయమితి మందాన్మృతౌ పాపేవా మందాదష్టమేశో దుస్థోవా
తద్రాశిత్రిమేవ మృతిస్స్యాత్। కించగణేశాచార్యః వాగీశాత్పంచమేశ త్రికభవనగతో ధ
ర్మపుత్రాంగనాథా రంధ్రేవ్యయేతిమస్థా యది జనుషి నృణాం మాతృజానామభావః। కించ
యామళః। పంచమేశగురూ దుస్థౌ పాపఖేటసమీక్షితౌ వియుతౌవా యుతౌవాపి మిథో
పత్యవిహీనకః। నారదః। జీవోపత్యపతిర్దుస్థే వియుతౌవా యుతౌతథా। నరోపత్యవిహీన
స్స్యాదపత్యరహితంసరం॥ సంకేతనిధౌ। అళౌ గురుకమీలగ్నే భవేతాంచంద్రిజార్కజౌ న
పశ్యంతిసుతం గేహే వర్షకోటిశతైరపి॥ అపత్యభావే యదిమంగళస్స్యాదపత్యరాశిం
వినిఘ్నంతిసద్యః। వ్యయాంశగే పాపయుతే సుతేశే తదా నసంతానసుఖంవదంతి॥ గు
రోస్సుతాగారపతి స్సపాపో బలేనహీనో మనుజో విపుత్రః అరావపాయే నిధనే సు
తేశః స్వస్థేనహీనో మనుజస్తవానీం। తత్రైవభానుః ఖలుపంచమస్థో జాతంచజాతంవిని
హంతి బాలం। లగ్నేశ్వరః పాపయుతస్సుతేశే వ్యయాష్టమే పుత్రసుఖేనహీనః॥ ఏ
షామర్థః। అళౌ వృశ్చికేలగ్నే తస్మిన్ గురుగమీ యద్యాశనిబుధౌ స్యాతాం। వర్షకోటిశ
తైరపి గృహేసుతంనపశ్యంతి। పంచమే మంగళో యది సంతానహీనోభవతి। వ్యయాం
శగేవ్యయగతే పంచమేశే పాపయుతే వీక్షితేవా సంతానసుఖంబుధాః నవదంతి। గురుర్య
స్యాంరాశౌవర్తతే తత్పంచమేశః పాపయుక్తోవా బలహీనోవా మనుజః విపుత్రోభవతి। కిం
చ। పంచమేశః లగ్నాత్పంచమేశః వ్యయేవాష్టమేవా నిధనేవా సంతానహీనోభవతి। కిం
చ। సూర్యః పంచమస్థశ్చే జాతస్యసంతానహాని స్స్యాత్। పంచమేశే వ్యయేష్టమేవా
లగ్నేశే పాపయుతశ్చే న్నరం సంతానహీనం కరోతి। కించ। శ్లో। సుఖే సపాపేచ
వితేస్తసంస్థే ఖస్థైవిధౌ సంతతివర్జితస్స్యాత్। మృతప్రజస్స్యాత్సితే సుతేపి ఖలాఢ్యదృ
ష్ట్యాఖలభేనపత్యః। సఖలేర్కసుతేన పత్న్యా ప్రజిగర్భచ్యుతి రంత్యపత్యహా। రవి రా
త్మజగో బలోర్జిత శ్శిఖిరాహూయది దత్తపుత్రవాన్। అస్యార్థః। చతుర్దేసపాపే శు
క్రస్సప్తమే దశమే చంద్రో యది సంతానవర్జితోభవతి బలహీనస్సూర్యః పంచమగోత్రశ్శి
ఖిరాహూయదిదత్తపుత్రవాన్ భవతి॥ తా। పంచమాధిపతిన్ని కారకుడున్ను దుస్థాన
గతులైరేని సంతానముయుండదు। శనైశ్చరుడు లగ్నగతుడై యుండగా చక్రసంధులైనట

టకవృశ్చికమీనములత్యనవాంశలనుబొందిలగ్నమునకు సప్తమమందుండగాను పంచమము పాపయుక్తమైనాని యట్టికాలమందుబుట్టినవాడు వంధ్యాపతియగును క్షీణచంద్రుడు పంచమమందుండి లగ్న సప్తమ వ్యయములయందు పాపులుండిరేని అట్టికాలమందు బుట్టినవాడుపుత్రహీనుండును కలత్రహీనుండనుయగును లగ్నమైన వృశ్చికమందుగురుకవులుండినను లేకలగ్నమైన వృశ్చికమందుశనిబుధులుండినను సంతానముయుండదు పంచమముందు కుజుడుండినేని సంతానమునునశింపజేయును। పంచమాధిపతివ్యయమందుండినను సంతానముయుండదు.గురుడే రాశియందుండునో ఆరాశికిపంచమాధిపతి పాపవీక్షితుడై ననునుస్థానగతుడైనను సంతానముండదు। పంచమాధిపతి వ్యయాష్టమములయందు పాపయుక్తుడైగాని వీక్షితుడైనగానియుండినేని సంతానముండదు। గురు పంచమము గాని లగ్నాత్పంచమము గాని పాప యుక్తమైనను వీక్షితమైనను సంతానము యుండదు। లగ్నాధిపతి పాపయుక్తుడై పంచమాధిపతి వ్యయాష్టమముల యందుండినేని సంతానముండదు చతుర్థమందు పాపగ్రహమున్ను సప్తమమందు శుక్రుడున్ను దశమమందు చంద్రుడుండినేని సంతానముండదు లేకపంచమ సప్తములయందు పాపులుండి దశమమందు చంద్రుడుండినేని సంతానముండదు। శనిపాపయుక్తుడై పంచమమందుండినేని సంతాననాశనము కల్గును కుజుడుండినేని గర్భస్రావమున్ను సంతాననాశమున్ను గలుగును। ఈరీతిగా లగ్నచంద్రులవల్ల జూచుకోవలయును ॥

శ్లో॥ మత్తకాశిని సుతాధిభూగ్రహః। కేంద్రకోణ భవనాధి
గామినా శుషిణాచ గురుణాభివజ్ఞవా న్సుతత్సుతాప్తి
ముపపాదయేన్నృణాం ॥ 85

వ్యా। హేమత్తకాశి న్యత్రమాంగన। సుతాధిభూగ్రహః పంచమాధిపః కేంద్రకోణ భవనాధి గామినా బలవతా గురుణా భివ్యజ్ఞవాన్యది సత్సుతాప్తి ముప పాదయేదితి। పంచమేశ గురూ కేంద్రకోణయోర్యుతౌ పరస్పరం కేంద్రకోణయోర్వా స్థితౌ జాతస్య సంతతిస్స్యాదితి। తథాచ। సంతాన భవనేశేన సంయుతో మరపంజితః। మిథోవా కేంద్రకోణేషు దదాతి విపులా న్సుతాన్ ॥ కించ ॥ కన్యాపత్యే జ్ఞే కుతె దుర్బలే షష్ఠేవ సత్పుత్రోతి దత్తస్సితేచ। ॥ కించ ॥ కుంభేచ త్వంచపుత్రా స్థదముద మకరే నందనే ప్యాప్తజాన్స్యు స్త్రీప్రసో భౌమ స్సుతానాంత్యోతయుమథ సుతాదాయకో రాహుః

ణేయుః। ఇత్థం చాంశే శశాంకో జనుషిచ గురుణా కేవలేనైవ పుత్రాః పంచస్యుః కేతురాహూ క్రియ వృషభవనె కర్కటె నోవిలంబః। కించ। విశేష మాహ యామళః। గుర్వంశకం సమారభ్య సార్థయుగ్మ ఘటికా ద్వయాత్। ఉదయాదిభి నాడిభిః పుత్ర లగ్నం ప్రకల్పయేత్। తదీశో దుస్థితోవాపి తద్భం పాపయుతేక్షితం। పాపాంతరాళగం వాపి గురోః పుత్రం తథావిధం। గురు స్తదీశో దుస్థోవా మిత్రో స్వంతతి వర్జితః కేంద్రకోణేషు వియుతౌ యుతౌ శుభ సమీక్షితౌ సబలౌ మిత్రసహితౌ సంతతిశ్చ భవేన్నృణాం॥ నందనాధిపతినా యుతేక్షితం నందనం శుభ నభోగ సంయుతం। నందనాగమన మేవ సత్వరం వ్యత్యయే నన హినందనాగమః॥ లగ్నేశ్వరె లగ్నగతె తృతీయె ధనాలయేవా ప్రథమం సుతస్స్యాత్। సుఖేయదా లగ్నపతౌనరస్య కన్యాసుతా వేతి తతశ్చకన్యా॥ ఏషామర్థః పంచమాధిపః కేంద్రగామినా కోణగామినావా బలవతా గురుణా భిష్టదృష్టా వ్యది వాసంతాన వృద్ధిరితి। పంచమె బుధె దుర్బలె కన్యా పత్యవానితి పంచమగతె దుర్బలె జీవెసతి చ కన్యాపత్యః పంచమగతేన బలవతా శుక్రేణాతిదక్షః పుత్రో భవతి। కుంభెపంచమె శుభయుతె పుత్ర పంచకం భవతి। మకరె పంచమె శుభయుక్తె సంతాన వాన్ భవతి వృశ్చికె పంచమె యద్వా మెషెవా శుభ సంయుక్తె స్వామియుక్తె పుత్ర త్రితయం తస్మిన్నేన బుధే సుతా జాయుళోభవతి। ఇత్థంమంశెచంద్రో గురువీక్షితశ్చే త్సంతాన వాన్భవతి। మెషెవా వృషభేవా కర్కాటెవా పంచమె రాహుకేతూ శీఘ్ర మేవ సంతానప్రాప్తిః। గురు ర్యస్మిన్నంశె వర్తతె తదారభ్య సార్థయుగ్మ ఘటికాభి రుదయాది జన్మకాల ఘటికాభిః పుత్రలగ్నం బుధః ప్రకల్పయేదితి। తత్పంచమం పాపయుక్తం వా పాపావేక్షితంవా పాపాంతరాళగంవా గురు స్తథావిధోవా గురుపంచమాధపౌ దుస్థరాశిగతౌవా సంతానహీనో భవతీతి। కేంద్రకోణేషుయుతౌ వియుతౌ వా మిత్రసంయుతౌబలవంతౌ నృణాం సంతతిర్భవతి లగ్నాత్పంచమస్థానం తత్పతియుక్తంవా వీక్షితంవా శీఘ్రమేవ సుతసిద్ధ్భవతి వ్యత్యయేన పంచమేశస్య దుస్థితి సత్వేవా పంచమే పాపయుతే క్షితేవా నసంతతిః లగ్నేశె లగ్నగెవా తృతీయధనగెవా ప్రథమతః పురుషసంతాన ప్రాప్తిరితి సుఖం చతుర్థస్థానం లగ్నాధపేనవీక్షితం యుక్తంవా సుఖేశో లగ్నాధిపెనవీక్షితోవా యుతోవా ప్రథమతః కన్యాప్రాప్తిః। తతః పుత్రప్రాప్తి స్తతః కన్యాప్రాప్తిరితి। తా। పంచమాధిపతి కేంద్రకోణములయందు గురుయుక్తుడైన లేక యితర స్థానములయందు వీక్షితుడైనను సంతానప్రాప్తి కలుగును।

పంచమమందు బలవంతుడైన బుధుడుండినను బలహీనుడగు గురుడుండిన స్త్రీసంతాన వృద్ధియుండును। బలవంతుడగు శుక్రుడు పంచమమందు యుండినేని పురుష సంతాన వృద్ధికల్గును। పంచమమైన వృషభము శుభ వీక్షితమైనేని పుత్రపంచకముగలుగును పంచమమైన మకరము శుభవీక్షితమైనేని సంతానము గలుగును వృశ్చికముగాని మేషముగాని తత్స్వామి యొక్క వీక్షితమైనేని సంతాన వృద్ధియుండును ఆస్థానముల యందు బుధుండునేని స్త్రీసంతాన వృద్ధియుండును పుత్రసంతాన వృద్ధియుండదు। అంశచక్రములో నుండు చంద్రుడంశలోనుండె గురునిచె జూడబడినేని పంచమ పంచమాధిపతులు పాప యుక్తులైనను స్వల్పసంతాన వృద్ధి గలుగును। మేష వృషభ కర్కాటక ములలో నొకటి పంచమమై యందు రాహుకేతువులుండినేని శీఘ్రముగా సంతానప్రాప్తి కలుగును సూర్యోదయాది జన్మకాల ఘటికలను రెండున్నర ఘటికలచె భాగించి గుర్వంశ మొకలుకుని క్రమవ్యుత్క్రమముగ నెచ్చటనాశేషము సమాప్తి బొందునో దానిని పుత్రలగ్నముగా కల్పించవలయును। ఆ పంచమాధిపతి పాపయుక్తుడైనను వీక్షితుడైనను దుస్థానగతుడైనను పుత్రలగ్నమునకు గురుడు దుస్థానగతుడైనను సంతాన హీనుడగును। ఆయిరువురు కేంద్రకోణముల యందుండిరేని సంతానవంతుడగును। లగ్నాత్పంచమాధిపతి పంచమమందుండినను జూచినను సంతానము గలుగును। లగ్నాత్పంచమాధిపతి పాప వీక్షితుడైనను షష్ఠాష్టమ వ్యయములయందుండినను సంతానము నశించును। లగ్నాధిపతి లగ్నమందుగాని తృతీయమందుగాని ధనమందుగాని యుండినను లేక నాయాయి స్థానముల జూచినను లగ్నాధిపతి పంచమమందుండినను జూచినను పురుషసంతానము ముందుగా గలుగును। లగ్నాధిపతి చతుర్థాధిపతితో గూడినను లగ్నేశుడు చతుర్థమును జూచినను లేక పరస్పరము ధన వ్యయముల బొందినను ముందుగా స్త్రీసంతానము గలుగును। అనంతరమందు పురుష సంతానమున్ను అనంతరమును స్త్రీసంతానమున్ను యీరీతిగా కలుగును। 35

శ్లో॥ ధర్మస్థేతు రభిషగ్జ్ఞో ధిభూః పంచమస్య తనుతే మతిత్రయం। వైపరీత్య మథమస్థితో వ్యసా వేవమారదినపౌ ఘవఃపితుః॥ 36

వ్యా॥ ధర్మేశేతు ర్భాగ్యాధిపస్యాభిషఙ్గత స్సంబంధా త్పంచమస్యాధిభూః పంచమేశో మతిశ్రియం వితనుతే బుద్ధిసంపదం కరోతి। అసౌ పంచమాధిపో దుస్థితో యది విపర్యయం బుద్ధిహీనతాం కరోతి। అథానంతర మేవం ప్రకారేణ పితుర్భావో భాగ్యాధిపస్యాభిషఙ్గత స్సంబంధా త్కుజరవీ బుద్ధివైపరీత్యం కురుతః దుస్థితః పంచమేశో యథా బుద్ధి వైపరీత్యం కరోతి తథా రవికుజ సంబంధా ద్భాగ్యాధిపో బుద్ధివైపరీత్యం వితనుతఇత్యర్థః॥ 36 తా॥ భాగ్యాధి పతితో గూడి పంచమాధిపతి కేంద్రకోణ ములయందుండినేని బుద్ధిసంపత్తు కలుగును। భాగ్యాధిపతితో గూడిన పంచమాధి పతి దుస్థాన ములయందుండినేని బుద్ధి హీనుడగును। భాగ్యాధిపతితో రవికుజులు గూడినను బుద్ధిహీనుడగును॥ 36

రిపుభావవిచారో క్రియతే

శ్లో॥ దేహగ స్సతను రిప్వధీశతా రంధ్రగో వ్రణగణాయ జా
యతే। ఆయతాక్షి దశమస్య నాయక స్తద్వదేవ నిధనా
లయంగతః॥ 36

వ్యా॥ హే ఆయతాక్షి రిప్వధీశతా షష్ఠేశో దేహగశ్చే జ్జాతస్య వ్రణగణాయ జాయతే భవతి తద్వదేవ దశమస్య నాయకో దశమాధిపః రంధ్రగతశ్చే ద్వ్రణాయ భవతి షష్ఠదశమేశౌ లగ్నాష్టమేషు స్థితౌ వ్రణాయ భవత ఇత్యర్థః॥ తా॥ షష్ఠదశమాధిపతు లిరువురు వేరువేరుగా గాని లేక గూడినగాని అష్టమ లగ్నముల యందుండిరేని సామాన్యమైన అనగా దద్దురాది వ్రణములు కలుగును.

శ్లో॥ వప్తృ మాతృ సహజా ధినాయకా వైరిబాధి పతినాచ
సంగతాః। దేహ రంధ్రగృహగా యదిప్రియే తాన్వద
వ్రణనిపీడితాఙ్గకాన్॥ 37

వ్యా॥ వప్తృ మాతృ సహజాధి నాయకాః భాగ్య చతుర్థ తృతీయేశాః వైరిబాధి పతినా షష్ఠేశేన సఙ్గతాః దేహరంధ్రగృహగా యదిలగ్నాష్టమయోః స్థితాయది జాతా వ్రణ నిపీడితా వయవా స్కుర్వంతి షష్ఠేశేన సంయుక్తాః పితృ మాతృ తృతీయేశా దేహే రంధ్రగతాయది పితృమాతృ సోదరాః వ్రణ నిపీడితా ఇతి భావః॥ తా॥

షష్ఠాధిపతితో భాగ్యాధిపతిగూడిషష్టమ మందుగాని లేక లగ్నమందు గాని యుండినేని తండ్రికి దద్దురాది వ్రణములు కలుగును। అషష్ఠాధిపతి చతుర్థా ధిపతితో గూడి లగ్న షష్టమ ములయం దుండినేని తల్లికి దద్దురాది వ్రణములు కలుగును। అషష్ఠాధిపతి తృతీయాధిపతితో గూడి లగ్న షష్టమముల యందుండినేని సోదరులకు దద్దురాది వ్రణములు కలుగును.

శ్లో॥ ఈర్కకృత్సు ఖచరేషుచే ద్రవి శ్శీర్షమేవ గదితం వ్రణస్థలం। సీతభాను రథచె న్ముఖం తథా చేత్కుజః కనభె శిరోధరాః॥ 38

వ్యా॥ కనకస్య భేవ కాంతిరివ కాంతి ర్యస్యాస్సా ఖచరేషు గ్రహేషు ష్వీర్కకృత్సు వ్రణకారిషు పాపకృత్సు సత్సు రవిశ్చే చ్ఛీర్షమేవ వ్రణస్థలం వ్రణోత్పత్తి స్థానమితి గదితం ప్రోక్తం। అథా నంతరం సీతభానుశ్చే న్ముఖం వ్రణోత్పత్తి స్థానం కుజశ్చే చ్ఛిరోధరా వ్రణస్థానమితి॥

శ్లో॥ బోధనో యదితు నాభిమండలం నాసికా యది గురుస్స నాసికే। భార్గవో యదిచ వీక్షణం ప్రియ చెద్దొగా స్తదిహ పాదయో ర్ద్వయం। శిష్ట ఖేటయుగళం నతభృచే ద్దోషకారి జఠరం వ్రణస్థలం॥ 39

వ్యా॥ హేసు నాసిక త్రైహోచ్ఛనో సంయుతోయది నాభిమండలం వ్రణస్థలమితి త్రైగ్గురు స్సంయుతోయది నాసికా వ్రణస్థలంభవతి। భార్గవో వీక్షణం నేత్రయుగ్మం హేప్రియె యమశ్చేదిర్యది పాదయుగళం స్యాదితి। హేనతభృ శిష్టఖేట యుగళం యది జఠరం వ్రణస్థలం భవతి॥ తథా భయామళః। శిరసః పద్మినాథో ముఖస్యేందు ర్మహీసుతః। గ్రీవాయా బోధనో నాభె ర్నాసికాయాశ్చ గీష్పతిః। భార్గవో నేత్రయుగ్మస్య పాదయో రవినందనః। సింహికా తనయః కేతు ర్జఠరస్యే శ్వరః క్రమాత్। ప్రోక్తా తె ఖలా జన్మనశ్చే ద్వ్రణాదా దుఃఖదాయకాః॥ తా॥ పూర్వమందు జెప్పబడిన వ్రణకారక గ్రహములలో సూర్యుడు పాపుడైనేని శిరస్సునందు వ్రణముపుట్టును। చ

జడు పాపుడైనేని కంఠమందు వ్రణముపుట్టును। బుధుడు పాపుడైనేని నాభియందు వ్రణముపుట్టును। గురుడు పాపుడైనేని నేత్రములయందు వ్రణములు పుట్టును। శని పాపుడైనేని పాదముల యందు వ్రణములు పుట్టును। రాహు కేతువులిరువురు పాపులైరేని ఉదరమందు వ్రణముపుట్టును॥ 40

శ్లో॥ మారసాగరతరే విలగ్నపో భూమిజశ్చ బుధవేశ్మగా యది యత్రకుత్రచ బుధేన వీక్షితౌ చేత్తదా ముఖగతో భవే ద్గదః॥ 40

వ్యా॥ హేమారసాగరతరే విలగ్నపో భూమిజశ్చ ద్వావపి బుధవేశ్మగా యత్ర కుత్రాపిస్థితేన బుధేన వీక్షితౌచే త్తదాగదః ముఖగతో భవేదితి। ముఖ రోగవానిత్యర్థః॥ తా॥ బుధక్షేత్రముల బొందిన కుజలగ్నాధపతులు బుధునిచేవీక్షితులైనేని ముఖరోగము కలుగును.

శ్లో॥ దేహపార బుధచంద్రరాహవో యత్రకుత్ర మదిరాక్షి సఙ్గతాః। కుష్ఠినం విదధతే శరీరిణం శంబరారి రణరంగ పండితే॥ 42

వ్యా॥ శంబరారే ర్మన్మథస్య రణరంగే పండితే హేమదిరాక్షి దేహపార బుధచంద్రరాహవో లగ్నాధిప కుజబుధ చంద్ర రాహవ శ్చైతే యత్రకుత్రాపి స్థలే సఙ్గతాస్సంత శ్శరీరిణం జాతం నరం కుష్ఠినం విదధతే తథాచగర్గః। కేతుయుక్తో రవిశ్చైవ సప్తస్థేపి గదతో ఖలః। చంద్రోపి క్రూరవా త్ర్యపి వంగారకా శ్రయే। హిమాంశుతనయ స్సైంహికేయ యుక్త స్తథావిధః। మందాన్వితో వాగధీశో రవియుక్తో భృగుస్తథా। హిమాంశు యుక్తో మందోపి హ్యేతే పాపఫలప్రదా ఇత్యుక్తత్వా త్కుష్ఠప్రదాతృభిః పాపైః కుజచంద్ర బుధరాహుభి ర్దేహాధీశస్సంయుక్తో యది జాతస్య కుష్ఠప్రదో భవేదిత్యర్థః॥ తా॥ పాపులైన కుజబుధ చంద్రరాహువుల తో గూడి లగ్నాధపతి యేరాశి యందుండినను జాతకుడు కుష్ఠురోగము గలవాడగును।

శ్లో॥ కేతు లగ్నభవనాధిపం వినా లగ్నగాయది వలగ్నశోభిని

శ్వేత కుష్ఠ ముపపాదయంతితే కృష్ణ కుష్ఠ మసితేన
సఙ్గతా ॥ 42

వ్యా॥ హేవలగ్నశోభిని తేకుజార్కోక్త బుధరాహూ కుజచంద్రాః లగ్నభవనాధిపంవినా లగ్నేశేన వియుక్తాః లగ్నగాయది జాతస్య శ్వేతకుష్ఠం సంపాదయంతి। తే కుజచంద్ర బుధరాహవస్త్వసితేన మందేన సంయుక్తా యత్రకుత్రాపి స్థలెస్థితా స్సంతో నీలకుష్ఠం సంపాదయంతి కుజచంద్ర బుధరాహవో లగ్నేశేన సంయుక్తాః యత్రకుత్రాపిస్థలే స్థితాః జాతం కుష్ఠినం విదధత ఇత్యేకోయోగః। తేకుజచంద్ర బుధరాహవో గ్నేశేన వియుక్తాః లగ్నగాయది జాతస్య శ్వేతకుష్ఠం సంపాదయంతీతి ద్వితీయోయోగః। తెకుజచంద్ర బుధరాహవో శనినా సంయుక్తాః లగ్నగా యది నీలకుష్ఠం సంపాదయంతీతి తృతీయోయోగ స్త్వేతేషాం యోగానాం మధ్యే యస్మిన్కస్మి జ్జాతో కుష్ఠీ భవతీతిభావః॥ తా॥ కుజ చంద్రబుధ రాహువులు లగ్నాధిపతితో గలయక లగ్నమందుం డిని శ్వేత కుష్ఠముకలుగును। ఆకుజ చంద్రబుధ రాహువులు శనితోగూడి లగ్న మందుండిరేని నీల కుష్ఠము గలుగును.

శ్లో॥ లగ్నషష్ఠ మృతిపాః కలావతి బ్రిధ్నగాయది చ గండ రోగదాః। గ్రన్థి రోగమపి భౌమగా ప్రియె శస్త్రఘాత మపి దాపయంతి తే॥ 43

వ్యా॥ లగ్న షష్ఠమృతిపాః లగ్నషష్ఠా ష్టమేశా బ్రధ్నగాయది సూర్యయుక్తావా గండరోగదాః గండరోగాది వ్రణదాతార స్స్యుః। తెలగ్నషష్ఠాష్టమేశాః భౌమగాః కుజయుక్తాః యద్వా మేషవృశ్చికయో రన్యతమ రాశిగతావాగ్రన్థిరోగం గ్రంధ్యభిధాన వ్రణరోగం భగందరాది వ్రణరోగంవా యద్వా శస్త్రఘాత మపివా దాపయంతి ॥ తా। లగ్న షష్ఠాష్టమాధి పతులుమువ్వురు సూర్యునితో గూడినగాని లేక సూర్యుని రాశిలో నుండినగాని గండమాలాది వ్రణములు కలుగును॥ ఆలగ్న షష్ఠాష్ట మాధిపతులు కుజునితో గూడినగాని లేక మేషవృశ్చికములలోనుండిన గాని గ్రంధ్యభిధానమను వ్రణరోగముఅనగామూలవ్యాధికలుగనులేక భగందరాది వ్రణరోగము గాని తే శస్త్రఘాతముగాని కలుగును। షష్ఠాష్ట మాధిపతులిరువురు లగ్నాధిపతితో గలియక

కుజునితో గూడియుండినను లేక కుజవీక్షితులైనను లేక లగ్నషష్ఠాష్టమాధిపతులుముగ్గురు కుజునితోగూడినను కుజవీక్షితులైనను గ్రంధిరోగముగాని భగందరముగాని శస్త్రఘాతముగాని కలుగును ॥

శ్లో॥ లగ్న షష్ఠమృతిపై స్సమాగతో గీష్పతి ర్భవతిరోగదో
నృణాం। భార్గవ స్సతను తైరనుఝిత స్త్రీవిపత్తి మురరీ
క్రియాత్ప్రియె॥ 44

వ్యా॥ లగ్న షష్ఠమృతిపై స్సమాగతో గీష్పతి ర్గురుః నృణాం గదో భవతి రోగప్రదాతా భవతీత్యర్థః। తై ర్లగ్నషష్ఠమృతిపై ర్లగ్నషష్ఠాష్టమై శ్శై రనుఝిత శ్శుక్రి స్త్రీవిపత్తి మురరీ క్రియాత్ ॥ స్త్రీవిపత్తి ర్నామ। స్త్రీణాం విపత్తి స్త్రీవిపత్తి స్త్రీనాశః। యద్వా। సంభోగాదిషు స్త్రీజనిత తిరస్కారోవా। యద్వా తన్నిస్పృహోవా స్త్రీవిపత్తి రితి ॥ తథాచగర్గః। తన్వష్టమారి పతిభి స్సంయుతో భృగునందనః। స్త్రీవినాశంకరోత్యాశు సంభోగేచ్ఛా కదాచనేతి ॥ తా। గురుడులగ్నషష్ఠాష్టమాధి పతులతో గూడినను లేక వీక్షితుడైనను లేక కేవలపాపయుక్తుడైనను వీక్షితుడైనను జాతకుడు రోగవంతుడగును। ఈరీతిగా నేశుక్రుడు లగ్నషష్ఠాష్టమాధిపతులతో గూడినను వీక్షితుడైనను లేక కేవల పాపయుక్తుడైనను వీక్షితుడైనను స్త్రీనాశముగలుగును లేక సంభోగమందు స్త్రీజనిత తిరస్కారముగాని దానియందు నిస్పృహ గాని కలుగును ॥

శ్లో॥ షడ్గురష్టమరిపుస్వనాయకై స్సంయుతో వహతిమంజులానన
చోరపుల్కసధృతాయుధక్షతం మానుషోణు పరిమాణమ
ధ్యమె॥ 45

వ్యా। మంజులానన విహోఅణుపరిమాణమధ్యమె కాంతే షడ్గురుశ్శనిరష్టమరిపుస్వనాయకైః షష్ఠమష్టద్వితీయేశై సంయుత శ్చేజ్జాతో మనుజశ్చోరపుల్కసధృతాయుధక్షతం చోలాదిభిర్ధృతానామాయుధానాంక్షతంవహతి। చోరాదిభిర్నిహన్యత ఇత్యర్థః। బలవత్తరమారకస్థానేశో ద్వితీయేశః మృతిస్థానేశోష్టమేశః వరి(?)స్థానేశ షష్ఠేశః। మారకైస్సహసంబంధాన్నిహంతా పాపకృచ్ఛనిరుత్యుక్తత్వాత్తేషాంసంబంధేన మందశ్శస్త్రాదినానిహతింకరోతీతి భావః॥ తథాచ నారదః ॥ ద్వితీయషష్ఠాష్టమనాథయోగాచ్ఛనిర్నిహంతాచ్ఛురికాదిభిర్ధృతం॥ తా। షష్ఠాష్టమద్వితీయాధిపతులతో శనిగూడినేని చోరపుల్కసాదులవల్లజంపబడును ॥ ౪౫

శ్లో॥ వైరిలగ్నమృతినాయకైర్యుతౌ యత్రకుత్రభవనేతమోగ్రహౌ। ప్రేయసిప్రభవతో దశాసుతౌ దండశూకదశనాదిశాప్రియే॥ 46

వ్యా। ప్రియే ప్రేయసి వైరిలగ్నమృతినాయకైస్సంయుతౌ రాహుకేతూ యత్రకుత్రాపిస్థలే స్థితౌ దండశూకదశనాదిశౌ దండశూకానాం సర్పాణాం దశనాదిశౌ ప్రభవతః। లగ్నషష్ఠాష్టమేశసంయుక్త రాహుకేతు దశాసు సర్పదష్టిః ఇత్యర్థః। తా। లగ్నషష్ఠాష్టమాధిపతులతో రాహుకేతువులుగూడియుండినేని ఆదశలయందు సర్పదష్టమగును॥ 46

శ్లో॥ ఊరుభావిజితనాగనాసికే యత్పురానిగదితం వ్రణాదికం। వప్తృపుత్రసహజాదినేతృభిస్తద్వ్యతిర్యదితు తేషుతత్ఫలం॥ 47

వ్యా। ఊరుభయోరుకాంత్యా విజితా నాగనాసికా యస్యాస్తస్యాః సంబుద్ధి హే కాంతే మయా యద్వ్రణాదికం యేభ్యః వ్రణకారకేభ్యో గ్రహేభ్యో వ్రణాదికం కథితం వప్తృపుత్రసహజాధినేతృభిః నవమపంచమతృతీయేశైస్తద్వ్యతిర్యది తేషాం గండమాలాది వ్రణకారకకారకాణాం యుతిస్సంబంధో యది తేషు పితృపుత్రసోదరాదిషు తత్ఫలం గండమాలాది వ్రణఫలం వక్తవ్యం। హే ప్రియే లగ్నషష్ఠమృతిపాః యద్వా షష్ఠమృతిపౌ వా నవమాధిపతినా సంయుతౌ బ్రధ్నగా యది పితరి గండమాలాదికం భౌమగాయది గ్రంథ్యభిధానాదికం శస్త్రఘాతమపి కుర్వంతి। తేలగ్నషష్ఠమృతిపాః షష్ఠమృతిపౌ వా పంచమాధిపతినా సంయుక్తాః బ్రధ్నగా యది గండమాలాదికం భౌమగా యది గ్రంథ్యభిధానాదికం శస్త్రఘాతమపి పుత్రేషు దాపయంతీతి భావః। ఏవం సర్వత్రాపి ద్రష్టవ్యం॥ తా। తా। వ్రణకారకులగు లగ్నషష్ఠాష్టమాధిపతులు గాని లేక షష్ఠాష్టమాధిపతులు గాని నవమాధిపతితో గూడి సూర్యునితో గలసి రేని గండమాలాది వ్రణములున్ను కుజునితో గలసిరేని గ్రంథ్యభిధానాదికముగాని లేక భగంధరాదివ్రణములుగాని శస్త్రఘాతముగాని తండ్రికి గలుగజేయుదురు। పూర్వోక్త వ్రణాకారక గ్రహములు పంచమాధిపతితో గలసి సూర్యుని బొందిరేని గండమాలాదివ్రణములున్ను కుజునితో గలసిరేని గ్రంథ్యభిధానము గాని లేక భగందరాదికముగాని శస్త్రఘాతముగాని పుత్రులకు గలుగజేయుదు రీతిగా వ

స్నిభావములకు జూచుకో వలయునని శ్రీకాళిదాసువారొక నాయకామణికో వాకుృచ్చిరి॥ 47

అథసప్తమభావవిచారఃక్రియతే,

శ్లో॥ తన్వి దారభవనాధిపో యదా వైరిరిప్ఫ నిధనాలయం గ
తః। త్వామివాహ మనిశం నముంచతి వ్యాధిరస్య యు
వతిం కలావతి॥ 48

వ్యా కలావతి హేతన్వి దారభవనాధిప స్సప్తమాధిప స్సప్తమేశో యదా వైరిరిప్ఫనిధనాలయం గతో షష్ఠాష్టమవ్యయేషు స్థిత శ్చే త్తదా త్వా మహమివాస్య యువతిం। భార్యా మనిశం వ్యాధి ర్నముంచతి। షష్ఠాష్టను వ్యయేషు దారాధిప స్థితో వా తదధిపై ర్యుక్తోవా యది దారా రోగవతీత్యర్థః॥ తా॥ సప్తమాధిపతి షష్ఠాష్టమవ్యయుల యందుండినను లేక నాషష్ఠాష్టమాధిపతులతో కలశినను। వాని భార్యను వ్యాధి యన్నదు విడవకుండా యుండును॥

శ్లో॥ కేళికల్పలతికె స్త్రియం సుతం చింతయెదిహాతు కస్యచి
న్మతం। నఃప్రయాణమపి చాత్ర శస్యతె సప్తమే యది
సితో౽తి కాముకః॥ 49

వ్యా। హేకేళికల్పలతికె స్త్రియం సుతంచేహ సప్తమాచ్చింతనీయమితి కస్య చిహార్షే ర్మతంవర్తతె। నఃనరస్య ప్రయాణమపి విదేశగమానాదిక మత్రశస్యతె। సప్తమే సితో యది జాతో౽తికాముకస్స్యాదితి। జాయాయా స్సంతతిహేతుకత్వా త్సప్తమాత్తనయాన్విచింత్యమితి భావః। తథావసంకేతనిధౌ। సుతభవనాదివ తనయాన్ రాశౌ విచింత్యమపి జాయాయాః। షష్ఠాదివ ధర్మాదపి మాతులసౌఖ్యం ముహుస్తహు స్తైజీఇతి॥

తా। పంచను భావములగ నేరీతి పుత్రుల నాలోచించవలయునో। ఆరీతిని సప్తమభావమువలన పుత్రాదుల వృద్ధిక్షయముల నాలోచించవలయునని యొకానొక మునిమత ముండెను। సప్తమమందు శుక్రుడుండెనేని కాముకుడగును। ఆసప్తమభావమువలన

పురుషునకును విదేశగమనాదికములున్ను చెప్పవలయును। యూరోపెరంగుర నౌకాస్థా
మణికి కన్ఫ్రేక్షులగు శ్రీ కాళిదాసు వారు బోధించెను॥ 49

శ్లో॥ స్త్రీమృతిం దిశతి యత్రకుత్రచి ద్దైత్యరాజసచివో నితం
బిని। పాపఖేచరయుతో మదోల్లస త్ఖంజరీట మదభంజ
నేక్షణే॥ 50

వ్యా॥ మదేనోల్లసంతో యే ఖంజరీటాః పక్షివిశేషా స్తేషాం మదభంజనే ఈక్షణే యస్యా స్తస్యాస్సంబుద్ధి హే నితంబిని దైత్యరాజసచివో శుక్రః యత్రకుత్రాపి స్థితె పాపయుత శ్చేత్ స్త్రీమృతిం దిశతి॥ తా॥ యేరాశియందైనను శుక్రుడు పాపయుక్తుడైనేని స్త్రీనాశనము కలుగును॥

ఆయుర్భావవిచారః క్రియతే॥

శ్లో॥ ఆయుకేతేతు రష్టపో యదా జాయతేంత్యరిపుమందిరే బ
లె స్స్వల్ప మాయు రుపయాతి మానవః క్రూరఖేట స
హితే స్తథాల్పకం॥ 51

వ్యా॥ హే అబలే ఆయుకేతు రష్టమేశస్య యదాంత్యరిపుమన్దిరే। అంత్యంచ రిపుశ్చాంత్యరిపూ తయోర్మందిరం తస్మిన్ షష్ఠద్వాదశే యది తదా మానవస్స్వల్ప మాయు రుపయాతి। అష్టమేశే క్రూరఖేటసహితస్సన్ అంత్యరిపుస్థానే చేత్తథా ల్పకమాయు రేవ। తథాచగర్గః। యస్యాష్టమేశో ఖలయుసంయుత స్స్వల్పాయు రాప్నోతి తదా మనుష్య ఇతి। తా॥ అష్టమాధిపతి షష్ఠవ్యయముల యందుండినేని స్వల్పాయువు కలుగును। ఆయుష్టమేశుడు క్రూరులతో గూడి షష్ఠవ్యయముల యందుండినేని స్వల్పాత్స్వల్పమగు ఆయుర్దాయము కలుగును॥

శ్లో॥ కోపనే పరివృఢో ష్టమస్య చే దష్టమస్థల ముపైతి సున్దరి।
మానుషస్య ఖలు దీర్ఘజీవితం దర్పకజ్వలిత దీప్తికే నను॥ 52

వ్యా॥ దర్పకేణ జ్వలితా ప్రకాశితా దీప్తికా దీప్తికా సన్నాశనాభి ర్యస్యాస్సా సంబుద్ధిః। హే కోపనే కోపశీలే। అష్టమస్య పరివృఢో ష్టమేశో ష్టమస్థల మష్టమ

స్థాన ముపైతియది మానుషస్య దీర్ఘతమాయుస్స్యాత్ వద। తథాచ। చంద్రాంశకం స మారభ్య ఘటికాభిస్తు పంచభిః ఉదయాదిభి నాడీభి రాయుర్లగ్నం ప్రకల్ప్యతే। అస్యార్థః। చంద్రో జన్మకాలె యస్మిన్నంశె వర్తతె తదారభ్య జన్మకాలఘటికాః పంచభాః భజ్య తస్యాం రాశౌ క్రమవ్యుత్క్రమ భేదేన సమాప్యతె తదేవాయుర్లగ్నమితి। హోరాకాంతె। తదష్టమేశో ష్టమస్థే దీర్ఘ మాయురితి కేచిద్వదంతి। జన్మలగ్నాష్టమేశో ష్టమేయది దీర్ఘమాయురితి కేచిద్వదంతి తదథ యదపి పరాశరాది మునిసమ్మతమేవేతి। తా॥ లగ్నా దష్టమేశు డష్టమమునందుండినేని దీర్ఘాయువుకలుగును। లేక జన్మకాల ఘటికల నైదుచె భాగించిన శేషము చంద్రు డంశలో నేరాశియందున్నదో అది మొదలు క్రమవ్యుత్క్రమముల నెచ్చట సమాప్తి బొందునో అదియె ఆయుర్లగ్నమనంబడును। తదష్టమేశుడ ష్టమమునందుండెనేని దీర్ఘాయువ గలుగునని శ్రీజయముని వారిచె వాక్రుచ్చబడెను॥ 52

శ్లో॥ ఆర్క్యదీశ చరమాధిపౌ సహాంశత్ర్యథ సుతనుజౌ త్వథవాశ్చ
తౌ। కోమలాగ్ర్యదయ మష్టమంగతౌ దీర్ఘమాయురుప
యచ్ఛతో నృషు ॥ 53

వ్యా॥ కోమల మగ్ర్యం యస్యాస్సా హోరాసుతను ఆర్క్యదీశః షష్ఠేశః చరమేశో వ్యయేశః స్థానత్రయే షష్ఠేచాంత్యేవా పునస్తావుభౌ లగ్నమష్టమంచ గతౌ నృషు దీర్ఘమాయు రుపయచ్ఛత ఇతి। కర్మఫలదాతు ర్వ్యయేశస్య షష్ఠస్యాయు ర్వృద్ధిహేతుత్వాత్ తత్కారకస్య షష్ఠేశస్యాప్యుభయో ర్వ్యయేవా కర్మణో జంతుజనన హేతుకత్వాత్ జననలగ్నేవా తదాయుస్థానేవా స్థితత్వే దీర్ఘమాయురితిభావః॥ తా॥ షష్ఠవ్యయాధిపతులిరువురు గూడి షష్టమమునగాని వ్యయమునగాని లేక లగ్నమందుగాని లేక అష్టమమందుగాని యుండెనేని దీర్ఘాయువుకల్గునని శ్రీకాళిదాసుగారు మున్ను లగల్గుచుండెడి యొకముక్తకుకు జెప్పిరి॥

శ్లో॥ సుభ్రు భాస్కరసుతో ష్టమాంత్యగౌ కింస్వి దష్టపు మ
న్దోంగతౌ। కర్మపోపి పరిపన్థిసి ప్రియె దీర్ఘజీవిత బలప్ర
దో నృణాం

వ్యా॥ శుభ్ర పరపక్షిణి హేప్రియే భాస్కరసుతో ష్టమాంతగః కిం స్విద్వ్యద్యా లగ్న రిపు మన్దిరం లగ్నంవా ఃష్టకంవా యది నృణాం దీర్ఘజీవిత ఫలప్రదో భవతి। కర్మాధీశోపి తస్యాష్టరిపు మన్దిరం లగ్నంవాష్టమంవా వ్యయమ్వాంపా గతో దీర్ఘజీవిత ఫలప్రదో భవతి। పూర్వోక్త ప్రకారేణాయు కారకస్య శనేః కర్మాధీశస్యాపి కర్మ ఫలదాత్వస్థానేవా సత్యకారకస్థానేవా జంతుజనన లగ్నేవా తదాయుస్థానేవా స్థితస్య దీర్ఘాయుశ్చేతి భావః॥ తా॥ ఆయుఃకారకుడగు శని। లగ్నమందుగాని షష్ఠమమందుగాని అష్టమమందుగాని వ్యయమందుగాని। ఉండిన దీర్ఘాయువకల్గును ఈరీతిని కర్మాధిపు న్ను లగ్నమందుగాని షష్ఠాష్టమములయందుగాని వ్యయమందుగాని। యుండిన దీర్ఘా యువకల్గును।

శ్లో॥ అష్టమేశ దశమాధిపౌ శనిః కేంద్రలాభ నవపంచమస్థి
తాః। జన్మని ఖలు దిశంతి సంతతం దీర్ఘమాయురతులకే
తిదీర్ఘితం॥ 55

వ్యా॥ దీర్ఘమాయుతగతే హేకాంతే, అష్టమేశ దశమాధిపౌ శనిశ్చ కేంద్రలాభ నవపంచమస్థితాః లగ్నాత్ కేంద్రత్రికోణలాభగతాయది జన్మని జాతస్య దీర్ఘంజీవిత మాయు దిశంతి। తథాచ నారదః॥ కర్మాష్టమేశౌ యదికారకశ్చ కేంద్రత్రికోణాయగతా స్సుదీర్ఘం। చాయుర్వ్యయం కీర్తిం ఘనంచ సౌఖ్యం దిశంతి న్యూనాం సబలా స్థ్యన్విహ తాః॥ తా॥ అష్టమేశ దశమేశులి రువురున్ను కారకుడగు శనియు। యీముగ్గురు కేంద్ర కోణ లాభములయందుండిరేని దీర్ఘాయువును బలమును కీర్తిని సౌఖ్యమును నిచ్చెదరు॥

శ్లో॥ ఆయురాత్మ దశమేశ షష్ఠగాః స్థోమవాన్భవతి యస్తు ఖే
చరః। తేన చింత్యమిహ జంతుజీవనం మీనకేతన మద
దవాశుగాలసే॥ 56

వ్యా॥ మదనాశుగాలసే హేమీననేత్రి। ఇహ చాయురాత్మ దశమేశ షష్ఠషు లగ్నాధిపాష్టమాధిప దశమేశ శనిషు యోగాత్రిషు స్థోమవాన్బలవాన్భవతి తేనజంతుజీవన మ్ధాపిత్తిః పితృ జననీ సపత్న్య బంధు భ్రాతృ స్త్రీ భృతక జనా ద్దివాకరాద్యద్రిత్యుక్త ప్రకారేణ జీవనవ్యాపార మాలోచనీయమితి తా॥ లగ్నాధిపతి కర్మాధిప

యూధస్థానాధిపతులలో యవతు బలవంతులో వారికలిగే జంగమజీవన వ్యాపారము చెప్పవలెను॥

అథ నవమభావవిచారః క్రియతే

శ్లో॥ భాగ్యనాయకసితౌ శుభక్షేత్రౌ కేంద్రత్రికోణగతౌ త్రిక
స్థితౌ। భాగ్యేశ సబలస్య స్వభా బలె కోణకంటకయు
తౌ చ తత్త్రితా॥ 57

వ్యా॥ హేచతుర భాగ్యనాయకసితౌ శుభక్షేత్రౌ స్వోచ్చగతౌ సంయుతౌ త్రికస్థితౌ యది నభాగ్యదౌ కోణకంటకయుతౌ కేంద్రకోణగతౌ భాగ్యదౌ భవతః ఇతి॥ తా॥ భాగ్యాధిప శుక్రులు కేంద్రకోణముల యందుండిన భాగ్యమునిత్తురు। లేక దుస్థానములయందు పాపులతో గూడిన భా

గ్య

తాం త్వయా। హేమపుష్ప కలికా భగిన్యోగా మల్లినగ్న
రకలా ప్రియాంగ్ని॥ 58

వ్యా॥ హేమపుష్పకలికా భగిన్యోగా మల్లినగ్న కల పుష్పస్య కలికా తస్యాః భవిన్యోగా సాధీ నల్లినగ్నకలాసు మల్లికాయుక్త ప్రియాసు ప్రియాంగ్రా ధయో యస్యాస్తస్యా స్సంబుద్ధి హేకాంతే। అనేనభాగ్యభావం త్వాంత్వయా త్వం ధర్మపిత్రగురుమాతులాదికం త్వయాం చింత్యతామితి ననుపృన్న భావా వ్యాపారచారఇతి గ్రహాణాం రాశికక్ష మత్రితావ ద్భాగ్యా న్యాలేన చేదితి కథితం తదసంగతమితి ప్రతిభాతిచే న్నారీపః సుతక్షవనా దివ తనయాన్ రంజౌ విచింత్యేవపి తాయాయాం ప్రసాదివ ధర్మాదపి మాతులసౌఖ్యం ముహూర్తు స్స్పష్టమైనది॥ తా॥ ధర్మము పిత్రము గురుసేవయు మేనమామల వృద్ధిక్షయములు ప్రశ్నయు నాలుగిని భాగ్యభావమువలన నాలోచింపవలయును।

అథ దశమభావవిచారః క్రియతే

శ్లో॥ కేంద్రేదశమే విజిత్వాగ్రహః ఖపతి గగననాయకే ఫలం। క
ర్మజం భవతి దుర్బలం స్వగాం యుద్ధజం ఫలముముత్రి
శుభే॥ 59

వ్యా॥ కేతకీదళస్య విజిత్వరా ప్రభా యస్యాస్తస్యాస్సంబుద్ధిః హే నాయికే గగననాయకే దశమాధిపే దుర్బలే బలహీనే కర్మజం ఫలం దుర్లభం భవతి। దశమేశే శుష్మిణి బలవతి యజ్ఞజం ఫలంభవతి। తథాచగర్గః। గగనేశే బలహీనే మనుజ స్తత్కర్మ స్సర్జితో భవతి బలవతి యయజ్ఞోద్భవ మతులం ప్రాప్నోతి ఫలంః భిన్న హరిభక్తిం। కించ। గగనేశే రవియుక్తే బలవతి నృపపూజితో భవతి। గగనేశే శశియుక్తే తపసా సంవర్ధితో మనుజః। భూసుత సహితో నిత్యం దుష్కర్మరతోపి కుత్సితో జాతః। శశితనయేనాపి యుతో యోగీ కారితార దుర్గసంచారీ। అమరేజ్యేనాపి యుతో ప్రాప్నోతి ఫలంతు యజ్ఞ సంభూతం। అసురేజ్యేనాపి యుతో కరోతి మనుజోపి రాజసంకర్మ శిష్టైః గ్రహైశ్చ సహితే గగనేశ్వరేచ హింస్రో వికర్మనిరతో కఠినోలసశ్చ శూద్రప్రియో క్వచిదనన్య విభిన్నబుద్ధిః ఖేటైశ్చతైః స్వహాయుతే రవిజేనుకర్మ॥ తా॥ దశమేశుడు బలహీనుడైనచో యజ్ఞాది కర్మలను చేయడు। దశమేశుడు సూర్యునితోగూడితే రాజపూజ్యుడున్ను। చంద్రునితోగూడితే తపోవంతుడున్ను। కుజునితో గూడితే కుత్సితుడున్ను। బుధునితో గూడితే వైరేగియున్ను। గురునితో గూడితే యజ్ఞాదులు చేయువాడున్ను। శుక్రునితో గూడితే తటాకారామ తీర్థయాత్రాటనములు చేసేవాడున్ను శని రాహు కేతువులతో గూడితే వికర్మకుడున్ను శూద్రప్రియుడున్ను అగును।

లాభభావవిచారోక్రియతే

శ్లో॥ స్వారినీచ భవనత్రికాదికం ప్రోహ్య కేంద్రనవ పఞ్చకా
దిషు లాభమన్దిరపతీ రతిప్రియే మానుషస్య ధనధాన్య
వృద్ధిదః 60

వ్యా॥ హే రతిప్రియే లాభమన్దిరపతి ర్లాభేశః స్వారినీచ భవనత్రికాదికం స్వస్వారిత్యత్ర స్తస్య స్థానం నీచస్థానం త్రికాదీంశ్చ ప్రోహ్య విసృజ్య కేంద్రనవపఞ్చకాదెషు కేంద్రకోణేషు స్థితశ్చేత్ మానుషస్య ధనధాన్యవృద్ధిద ఇతి। తా॥ లాభాధిపతి కేంద్రకోణముల యందుండినచో ధనాదిలాభములు కలుగును।

శ్లో॥ స్వక్షేత్ర స్వోచ్చభవనాశ్రితో యదాలాభప స్సుముఖి సా
ఘు సంగతః। యత్రికత్ర ఖలుయత్న మాన్తరా లాభ
మావహతి సుకృతోదయే॥ 61

వ్యా। సుముఖి హేకృశోదరి। సాధుసజ్జల శ్శుభయుక్తో లాభేశో యదా స్వక్షేత్రిం స్వోచ్ఛభవన మాశ్రితో యది తదా మనుజస్య ప్రయత్నంవినా లాభం సంపాదయంతి। తా। లాభేశుడు శుభయుక్తుడై స్వక్షేత్రోచ్ఛ మిత్రరాశుల యందుండి నేని అధికలాభముకల్గును

వ్యయభావవిచారోక్రియతే।

శ్లో॥ ద్వాదశాధిపవిధూ స్వకేంశకె కేంద్రకోణ నిజసోచ్ఛకె ధనా। సంస్థితౌ సుదతి ముఖ్యముత్తమం యచ్ఛత స్సదబలా సమాయుతం॥ 62

వ్యా। అస్మైకాదశభావ ఫలకథనానంతరం ద్వాదశాధిపవిధూ వ్యయేశచంద్రౌ స్వాంశేవా కేంద్రకోణ నిజసోచ్ఛకేవా స్థితౌయది సదబలాసంయుతం శ్రేష్ఠం ముఖ్యం యచ్ఛతఇతి। తా। వ్యయాధిపచంద్రులు స్వాంశలయందుగాని కేంద్రకోణముల యందు గాని యుండిరేని సత్కళత్రముకల్గును

శ్లో॥ నీచమరిభి స్సమాగతె తన్విసీతకిరణా వ్యయాధిపె। లభ్యతే నమనుజెన సుందరి భోగసంపదపిచ త్రికంగతె॥

వ్యా। హెతన్వి శత్రుసమాగతె సీతకిరణె చంద్రేచ వ్యయాధిపె నీచాంశంగతేసతి మనుజెన సుందరీస్త్రీ నలభ్యతె। త్రికంగతె భోగసంపదపి మనుజేన నలభ్యతె॥ శ్లో॥ పాదద్వయస్థాన మిదం వ్యయాఖ్యం నిర్బంధ దానోద్వహన వ్యయాదెః। జలాశయాదె స్సదసత్క్రియాదె ర్దండస్య వానెశ్చ విచార్యతాత్రేతి గర్గాచార్యేణోక్తత్వా త్సత్కార్యద్వారా మనుజస్య సర్వసంపదోభ్యగ వృద్ధి ర్భవతీత్యర్థః। భోగకారకస్య వ్యయాధీశస్య జన్మహెతుశ్చంద్రస్యచ దుస్థిత్వా శత్రుసమాగతత్వ నీచాంశకాదిసత్వె సుఃభోగాదివైకల్యం స్యాదతిభావః। తా। వ్యయాధిపచంద్రులు శత్రువులతోగూడి నీచాంశలయందుండరేని భోగాదిసంపత్తు లుండవనియును। వివాహముకాదనియును జెప్పవలయును.

శ్లో॥ చేత్పరిభు ర్వ్యయగృహస్య షష్ఠితో విత్తమార్జితమపి స్వ్యయాయతత్। సోపి కేంద్రభవన త్రికోణగః కారయత్యతి ధనస్యసంచయం॥ 64

వ్యా। వ్యయస్య ప్రభుర్వ్యయాద్దశమస్థితశ్చే న్మనుజేన విత్తమార్జితమపి వ్యయాయ స్యాదితి సోపి వ్యయాధీశః కేంద్రకోణగతో యద్యతి ధనస్య సంచయం కరోతి

ఇతి శ్రీమదాపస్తంబ సూత్రపవిత్ర భారద్వాజసగోత్ర జగం
న్నాథ దీక్షితపుత్ర భీమదీక్షితేన విరచితా కాళిదాస
కేరళీయా సుబోధిన్యాఖ్యా వ్యా
ఖ్యాసమాప్తా

శ్రీ కాళిదాసువారిచే నిర్ణయించబడ్డ నక్షత్ర
ధ్యాహ్నాధృనములు

శ్లో॥ మస్తకోపగత తారకాకులా ల్లగ్నబోధన మనంగ కేళి
నీం। కాచినీం వదతి కోపికాతుకా త్త్వతో రహసి
బోధయన్నివ॥

శ్లో॥ తారకత్రియమితె శరాకృతౌ కేశవె గగన మధ్యవర్తిని
మత్తవారణ గతె జలగ్నతో నిర్యయు ర్గజమహీంద్ర
78 లిప్తికాః। శ్రవణం మధ్యాహ్నంకాగాను మెషమం
దు 1-18 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మస్తకోపరి సమాగతె ధనె మర్దలాకృతిని పంచతారకె
యాంతికాంతమతి గోపలగ్నతో సారసాక్షి రసబాణ
56 లిప్తికాః ధనిష్టమధ్యాహ్నముకాగా వృషభమందు
56 విలిప్తలు భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మండలాభ శతతారకాకులె మధ్యభాజి నభసః ప్రచేతసి
బాణశైల ధరణీమితాః 175 కలా పూర్ణచంద్రముఖి గో
పతౌయయుః। శతతార మధ్యాహ్నంకాగాను వృషభ
మందు ఘ 2 వి 55 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ భారమూర్తి భృతికోపరి స్థితె పూర్వభాద్రపదభె ద్వితా
రకే। లిప్తికాః కరికరాక్షి 228 సమ్మితా నిస్సరంతి వృష

త్రిపమె పూర్వాభాద్ర మధ్యాహ్నం కాగాను వృషభమం
దు ఘ 3 వి 48 భుక్తియగును.

శ్లో॥ ఉత్తరె సుముఖి భారతూరి భద్యోత్తమాంగ మిళితె
ద్వితారకే నీలచామరకచె నృయుగ్మ కో లోచనాచల
72 కలాః పలాయితాః ఉత్తరాభాద్ర మధ్యాహ్నంకా
గాను మిథునమందు ఘ 1 వి 12 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ దంతసంఖ్యభగణె ఝపాకృతా వంత్యభె లసదనంత మ
ధ్యగె కోమలాంగ్జి జితుకోదయా త్రిపమె కాలఖానల
303 కలాశ్చనిర్గతాః రేవతి మధ్యాహ్నంకాగాను మిథు
నమందు ఘ 5 వి 3 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ తన్వి ఘోటకముఖాకృతౌ త్రిభె మస్తకోర్ధ్వపదభాజి వా
జిని। చారుచంద్రముఖి కర్కటోదయా న్నిర్గతా గగన
నందలిప్తికాః। అశ్వని మధ్యాహ్నంకాగాను కర్కటక
మందు ఘ 1 వి 30 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మస్తకోర్ధ్వ పదగేతు కాలభె యోనిరూపణి సఖేత్రితార
కె। నిర్యయు ర్గజరసాక్షి 268 లిప్తికాః పూర్ణచంద్రము
ఖి కర్కిలగ్నతః॥ భరణి మధ్యాహ్నంకాగాను కర్కట
కమందు ఘ 4 వి 28 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ హవ్యవాహన శిఖాకృతి స్థితె మస్తకోపరిగతెచ పావకె।
సింధుసింధురమితాః 84 కలాః గతాః కుందదంతి మృగ
గనాయకో దయాత్। కృత్తిక మధ్యాహ్నంకాగాను సిం
హమందు ఘ 1 వి 24 భుక్తియగును।

శ్లో॥ కంబుకంఠి శకటాకృతౌ నభోమధ్యగె శతపతి ప్రజాపతౌ
పంచభె గజధరాక్షి లిప్తికా నిస్సృతా స్సుముఖి సింహ్య
లగ్నతః। రోహిణి మధ్యాహ్నంకాగాను సింహ్యమందు
ఘ 3 వి 33 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మూషికాశన పదాకృతౌ విధౌ మస్తకోర్ధ్వమిళితె త్రితా
రకె। చారుహస్తముఖి కన్యకోదయా దీక్షణానల 32 క
లాః కలానతి। మృగశిర మధ్యాహ్నంకాగాను కన్యయం
దు 32 విలిప్తలు భుక్తియగును॥

శ్లో॥ ఉజ్వలైక కరబిందుసుందరె శూలిని త్రిదశవర్త్మమధ్య
గె నిర్గతా గగనగేషు ఘా 159 కలా పూర్ణచంద్రము
ఖి కన్యకోదయాత్॥ ఆరుద్ర మధ్యాహ్నంకాగాను క
న్యయందు ఘ 2 వి 39 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మధ్యవర్తిని శరాసనాకృతౌ పంజరస్య సుకమాతృభె గ
తాః। లిప్తికా స్సుముఖి పంచతారకె పక్షపావకమితా
ధటోదయాత్। పునర్వసు మధ్యాహ్నంకాగాను తుల
యందు 32 విలిప్తలు భుక్తియగును॥

శ్లో॥ శాలపాద సదృశాస్రభె త్రిభె సాయకే గగనమధ్యగె గు
రా తౌళినః పృషదశాబలోచనె లోచనాంద్రి 172 కుమి
తా కలాగతాః పుష్యమి ధ్యాహ్నంకాగాను తులయం
దు ఘ 2 వి 52 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మూళిగె భుజగభే శ్వపుచ్ఛవ ద్భంగురాకృతిని పంచతార
కె మూరకేళిరసికె తులోదయా నిర్యయు ర్జలధి ఖాగ్ని

304 లిప్తికాః॥ ఆశ్లేష మధ్యాహ్నంకాగాను తులయం దు ఘ 5 వి 4 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ లాంగలాకృతిని పంచతారకె చాయకే? పితృభె శిరోగ తె నీలనీరజవినింది లోచనె వృశ్చికాద్విగళితం కలా 100 శతం। మఘ మధ్యాహ్నంకాగా వృశ్చికమందు ఘ 1 వి 40 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ దక్షిణోత్తరగతె ద్వితారకె యోనిభె మిలతి మస్తకోప రి కీటతస్ఫుట సరోరుహాననె నిస్సృతా గ్గజరసాక్షి 268 లి ప్తికాః। పుబ్బ మధ్యాహ్నంకాగాను వృశ్చికమందు ఘ 4 వి 28 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ అర్యమణ్యమర వర్త్మమధ్యగె యామ్యసౌమ్య మిళితె ద్వితారకె। చాపతి శ్చపలలోచనాంచలె కాలపావక 33 మితాః కలాగతాః॥ ఉత్తర మధ్యాహ్నంకాగాను ధన స్సులో వి 33 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మస్తకోపరి కరాకృతౌ కరె తిష్ఠతీందు ముఖి బాణతార కె। లిప్తికా శ్శరశుపక్ష 215 సంఖ్యయా సాయకాసన విలగ్నతోగతాః। హస్త మధ్యాహ్నంకాగా ధనుర్లగ్న మందు ఘ 3 వి 35 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ ఏకమౌక్తిక సముజ్జ్వలప్రభె త్వష్టరింమువదనె ఖమస్యగె। ఆదితో మృగవిలగ్నతో యమాత్ బాణలోచన 25 విలి ప్తికాప్రియె। చిత్త మధ్యాహ్నంకాగా మకరమందు 25 విలిప్తలు భుక్తియగును।

శ్లో॥ కుంకుమారుణ తరైకతారకె వాయుభె సుదతి మాళి మాగతె సాయకాంక వసుధా 195 మితాఃకలాః చంచలాక్షి ర్జగళు మృగోదయాత్ । స్వాతి మధ్యాహ్నంకాగా మకరమందు ఘ 3 వి 15 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ తోరణాకృతిని పంచతారకె తారకేశవదనె విశాఖభె। తన్వియాంతి విబుధాద్వమధ్యగె కుంభతో రసభుజా 26 కలాః ప్రియె॥ విశాఖ మధ్యాహ్నంకాగా కుంభమందు 26 విలిప్తలుభుక్తియగును॥

శ్లో॥ పన్నగాకృతిని సప్తతారకె మిత్రభె సుదతిమధ్యగెదివి। వహ్ని బాహు పృథివీ 123 మితాః కలాః నిర్గతాఃఘటకుచె ఘటోదయాత్ । అనూరాధ మధ్యాహ్నంకాగాను ఘ 2 వి 3 కుభమందు భుక్తియగును ॥

శ్లో॥ తన్వి కాలరదనాకృతిత్రిభె వాసవె వసతి మస్తకోపరి। వహ్నినంద ధరణీ 193 మితాః కలాః చంచలాక్షి కలశోదయాద్యయుః॥ జ్యేష్టమధ్యాహ్నంకాగా కుంభమందు ఘ 3 వి 13 భుక్తియగును॥

శ్లో॥ మాళిభాజి నవతారకాంతికె మూలభె సుదతి శంఖమూర్తిని లిప్తికాష్ట 8 కమరాళకుంతలె నిర్జగామ మృధురో మలగ్నతః। మూల మధ్యాహ్నంకాగా 8 విలిప్తలు మీనమందు భుక్తియగును ॥

శ్లో॥ శూర్పమూర్తిని శిరోగతె చతుస్తారకె కరికరోరు వాధిభె। అత్యభా దమృతవాణీ నిర్గతాః ఖచరాంబర శశాం

కలిప్తికాః। పూర్వాషాఢ మధ్యాహ్నంకాగా మీనమందు ఘ 1 వి 49 భుక్తియగును ॥

శ్లో॥ మాళిభాజి భచతుష్టయాంకితే విశ్వభే తరుణి శూర్పకాకృతే భ్యాతిరసట్రత మనోజసాయకె యాంతికాలతిథి 153 లిప్తికా రఘుపాత్। ఉత్తరాఢ మధ్యాహ్నంకాగాను మీనమందు ఘ 2 వి 33 భుక్తియగును ॥

స్త్రీజాతకప్రకరణము.

శ్లో॥ అతీవసారం ఫలమఙ్గనానాం ముదీరితం శౌనకనారదాద్యైః। వ్యక్తం యథాలగ్ననిశాకరాభ్యాం మయాత్రైవ ప్రతిపాద్యతేతత్ ॥ సౌభాగ్యం సప్తమస్థానె శరీరంలగ్నచంద్రయోః। వైధవ్యం నిధనస్థానె పుత్రెపుత్రం విచింతయేత్ ॥ సౌమ్యాభ్యాం ప్రవరాశుభత్రయయుతే జాతాభవె ద్యూపతె స్వామ్యేకేన పతిప్రియా మదవళె దృష్టెయుతె జన్మని। పాపైకేన పునర్విలోలనయనా పాపద్వయే పాంథమా పాపానాం త్రితయేస సాపరకులం హత్వాపతింగచ్ఛతి॥ జనుఃకాలె యస్యా మదనసదనె వాసరమణౌ పతింత్యక్త్వా నానాపుపతి హృదయా భూమితనయె। అవశ్యంవైధవ్యం సపదికమలాక్షీ రవిసుతే జరాంపాపైర్దృష్టే నిజపతివిరోధం వ్రజతివా॥

అథ స్త్రీణాం సౌభాగ్యాంతర్గతరాజయోగాః

జనుఃకాలె యస్యా మదనసదనె వాసవగురౌ శుభాభ్యా మాక్రాంతే గతవతి తదా సావిధుముఖీ। గజేంద్రాణాం ముక్తాఫల విమల మాలావృతకుచా ప్రియా పత్యుర్నిత్యంప్రభవతి శచీవత్క్షితితలె॥ సమాక్రాంతెలగ్నె త్రిదశగురుణావాథ భృగుణాబుధె తస్యారాశౌ మదనభవనె భూమితనయె। మృగె కర్కే చంద్రెసతిభవతిలావణ్యలతికా తపోరేఖాయోషా ప్రభవతి విశేషాత్క్షితితలె॥ శశాంకె కర్కస్థే భవతిహి యువత్యాం విధుముఖె తనౌ మీనెజీవె సుతభవనగె దానవగురౌ సహస్రాళీ మాస్యా భవతి నృపకన్యా గుణవతీ విశేషాదేషాస్యా నృపతిపతికా పుణ్యలతికా॥

అథ స్త్రీణాంసప్తమస్థానస్థితగ్రహఫలాని

దినపతౌవిహ కామనికేతనం గతవతి ప్రమదాప్యవశా భవేత్। జనుషి వల్లభభావ వివర్జితాసుజనతా రహితా వనితాభవేత్ ॥

వృషేరాకాంశాధే భవతిమదనే జన్మసమయే భవేదేషా యోషా విమలవసనా చారువదనా వినమ్రాముక్తాళీ వలితకుచభారేణ నితరాం పరాలీలాలక్ష్మీ సుగుణసహితేవ స్ఫురితలే॥ అంగారకే మదనమందిర మిందుభావం మందాన్వితే హరిభగే జననేంగనాయాః వైధవ్యమేత్య నియతం కపటప్రబంధా వారాంగనా భవతిసైవవరాంగనాపి॥ అనేకస్త్రీభర్తా భవతి మఖకర్తాచ మదనే ఝషేతుంగే యస్యాజనుషి ఖలుతస్యాపతిరిహ। స్వయంవామాకాంతా లలితహృదయా మోదకలయా పరీతాముక్తాళీ రజితకనకాప మణిగణైః॥ పరిక్రాంతే యస్యా మదనభవనే దేవగురుణా గుణజ్ఞా ధర్మజా నిజపతిలీలాబంధజనితా। మణీనాంమాలాభిః కనకఘటితాభి శ్చశిరసా సమాక్రాంతాకాంతా రతిపతాకేవ శశిభే। కదా యస్యా జన్మన్యపి మదనగే మీనభవనే తదాకాంతాలోదాంతో రతిపతికలా కౌతుకపటుః గుణజ్ఞైర్యుక్తా భర్తా స్వయమపిచ సంగీతరసికా విలోలా పద్మాక్షీ వసనలసితా భూషణావృతా॥ మదనభావగతే తపనాత్మజే పతిరతీవ గదాకులితో భవేత్ మలినవసుధరో విబలోమహాన్ జనుషి తుంగగతోప్యవరోధనే॥

సప్తమే సింహికాపుత్రే కులదోషవివర్ధనీ। నారీసుఖపరిత్యక్తా తుంగేస్వామిసుఖాన్వితా॥ మిథస్థా శుక్రార్క్యో యదిలవగతౌ వీక్షణమితౌ భవేతాంవాలగ్నే ఘటలవగతే శుక్రభవనే। అనఙ్గపరిక్రాంతా బహుభిర్నరరూపాభి రనిశం స్థితాభిః కాంతాభిః ఖలుమదనశాంతిం వ్రజతిసా॥ మృగాగారే సౌరే గతివతి విలగ్నే సురగురౌ కదావా పాతాలం తపనతనయేనాపి మిళితే। జనుఃకాలే యస్యాః కరమకుట ముక్తాఫల మణివ్రజానాం మాలాభిః కనకఘటితాభిశ్చ సహితా॥

అథస్త్రీణాంవైధవ్యయోగాః

నిశాకరో త్సప్తమభావ సంస్థామహీజ ముదాగు దివాకరాశ్చేత్। తనోఽభి జన్మని సైధనేవా దిశంతివైధవ్య ఫలందేవా॥ లగ్నాధిపోవాథ మదాలయేశ స్సమన్వితో పాపనభశ్చరేణ। మదితనౌవా ఖలఖేటయుక్తో తదాకులం ముఞ్చతిచంచలాక్షీ॥ వ్యయేష్టమే భూమిసుతస్యరాశౌ వగౌ సహాపే భవతీహారండా॥ మదేకులీర సరసౌ కుజేపి ధవేనహీనా రమతేన్య లోకైః॥

శ్లో॥ తనౌ చతుర్థే నిధనే వ్యయేవా మదాలయే పాపయుతే కుజశ్చే। అనంఙ్గలీలాం పరికరోతి జారైః పతింతిరస్కృత్య విలోలనేత్రా॥

శ్లో॥ పరస్పరాంశోప గతౌ భవేతాం మహీజసుక్రౌ జననేంఙ్గ నాయాః। స్వయం మృగాక్షీ త్వభిసారికేవ పతింతిరస్కృత్య విలోలచేతాః॥

శ్లో॥ పాపగ్రహే సప్తమగే బలోన శుభేన దృష్టే పతిసౌఖ్య హీనా। స్యాత్కాం మహె భౌమకవీ సచంద్రౌ పత్యాజ్ఞయా సాన్యభిచారిణీస్యాత్ ॥

శ్లో॥ పాపహె సప్తమలగ్నగెహె భర్తాదివం గచ్ఛతిసప్తమా బ్దె। నిశాకరె చాష్టమనైరిభావె తదాష్టమాబ్దె నిధనంప్రయాతి ॥

శ్లో॥ సప్తమేశే ష్టమెయస్యా సప్తమె నిధనాధిపః పాపెక్షుణ యుతో బాల్యాద్వైధవ్యం లభతెధ్రువం॥ సప్తమాష్టపతీ షష్టెవ్యయెవా పాపపీడితౌ। తదావైధవ్య మాప్నోతి నారీ నైవాత్రసంశయః

శ్లో॥ యదాష్టమెదేవ గురౌభృగౌవా వినష్టగర్భామృతపుత్రకావా। కుజేష్టమె సాకులటా మృగాక్షీ చంద్రేష్టమె స్వామిసుఖేసహీనా॥ మందేష్టమె రోగయుతస్యభార్యా దినాధిపెసా పరితాపతప్తా శశాంకపుత్రె పరకాంతసంగా మృతావగౌసాకులధర్మభంగా॥

స్త్రీణాం పుత్రభావవిచారః

శ్లో॥ పంచమె శుభసందృష్టె పంచమాది పత్తావపి। కేంద్రకో ణె తదానారీ బహుపుత్రవతీభవేత్ ॥ పంచపుత్రవతీ జీవె

సబలేచ సితేవిధౌ సుతాసుతవతీ సారీపాపె సంతాన
వర్జితా॥

త్రింశాంశ విషయోగాః।

శ్లో॥ భద్రాస్సార్పానలదితిజభే భానుమందారవారె యస్యాజ
న్మప్రభవతి తదా సావిషాఖ్యాకుమారీ। పాపె లగ్నేశు
భఖగయుతే పాపఖేటావరిస్థౌ। స్యాతాంయస్యా జననసమ
యె సాకుమారీ విషాఖ్యా॥

శ్లో॥ ఆదిత్యసూనోర్దినసెద్వితీయా భుజంగభె భౌమదినేంబు
భేచ। చెత్సప్తమీ వాధరవౌ విశాఖా హరేస్త్రిభౌవాపి
చ సావిషాఖ్యా॥ ధర్మగెహగతె భౌమె లగ్నగె రవినంద
నె। పంచమె దివసాధీశె సావిషాఖ్యా కుమారికా॥ విషా
ఖ్యా శోకసంతప్తా దుర్భగామృతపుత్రికా వస్త్రాభరణహీ
నాచ తత్పతిఃకుత్సితోభవేత్

విషయోగభంగాః

శ్లో॥ సప్తమె సప్తమాధీశ శ్శుభయో ర్లగ్నచంద్రయోః। విష
యోగమలం హంతి సద్యోహరిరిభం యథా॥

త్రింశాంశాదిఫలాని

శ్లో॥ సింహె నరాకారధరా కుజస్య వారాంగనా భానుసుతస్య
నారీ గురోరిళాధీశవధూ బుధస్య దుష్టా కవెరంగజగా
మినీస్యాత్॥

శ్లో॥ కులీరభె భూమిసుతస్య వెశ్యా శనేఃపతిఃప్రాణ విఘా
త్రీ। గురో ర్గుణప్రాతవతీబుధస్య శిల్పాదివిజ్ఞాకు
శ్శుగోస్స్యాత్॥

శ్లో॥ యదాజ్ఞచంద్రా్రి కుజాభె కుజస్య త్రింశాంశకె దుష్టతమై వ కన్యా మందస్యదాసీ హి గురోస్తుసాధ్వీ మాయావతీ జ్ఞస్య కవాకువృత్తా॥

శ్లో॥ బుధభె భూమిపుత్రస్య కపటీ క్లీబవచ్ఛనైః। గురోస్సతీ విదోవిజ్ఞా కవెఃకామాతురో భవేత్॥ విదోబుధస్యైత్యర్థః॥

శ్లో॥ గుణై ర్విచిత్రా్రి గురుభే కుజస్య వారాంజ్ఞనాభానుసుతస్య నారీ। గురో రిలాధీశవధూ బుధస్య దుష్టాకవె రంజ్ఞజగామినీస్యాత్॥

శ్లో॥ శుక్రభె కుజభాగ్న్యంశె దుష్టాసౌరేః పునర్భవా। గురుర్గుణమయీ విజ్ఞా జ్ఞస్యఖ్యాతా గుణై ర్భృగోః॥

శ్లో॥ మన్దాలయె భూమిసుతస్య దాసీ శనెరసాధ్వీ భవతీతి సాధ్వీ గురోర్నిశానాధసుతస్య దుష్టా శుక్రిస్యవన్ధ్యా కరిమతప్రితిష్ఠా॥

శ్లో॥ కృతం నహితపోయయా వగసుతాపి నారాధితా యయా నహిరవివ్రితం నహికృతం చ తీర్థాటనం। ధనంనహి ధరామరె పరమతర్పితం తర్పితం గుణాకుల మహాజ్ఞనా భవతి సైవదీనాజ్ఞనా॥

సాకుమోగసముద్భూతాదుఖాకాంతా ముహుస్తుహుః తస్మాత్కన్యాంతు తాంవిద్వాన్ దూరతఃపరివర్జయేత్ ॥ సమాప ॥

ముహూర్త ప్రకరణము.

వివాహప్రకరణము.

2. 3. 5. 7. 10. 11. 15. 13. తిథులున్ను. బు. గు. శు. వారములున్ను. మూ. అ. పు. మృ. రో. హ. రే. స్వా. మ. ఉత్తరాత్రియము. వృ. మి. క. క. తు. ధ. మీ. లగ్నములు జామిత్రశుద్ధియు శుభకరము.

నవవధూప్రవేశము.

2. 3. 5. 7. 10. తిథులున్ను మృ. ధ. ఉత్తరాత్రయము. పు. పు. రో. అనూ. అశ్వి. హ. చి. స్వా. శ. శ్రీ. యీనక్షత్రములున్ను ద్వాదశశుద్ధియును శుభకరము.

వివాహానంతరము భర్తృగృహమునుంచి పితృగృహముకు ప్రత్యాగమనముహూర్తము.

2. 3. 5. 7. 10. తిథులున్ను. మృ. ధ. ఉత్తరాత్రయము. పు. పు. రో. అనూ. అశ్వి. హ. చి. స్వా. శ. యీనక్షత్రములును శుభకరములు.

పితృగృహమునుంచి భర్తృగృహమునకు ద్విరాగమన ముహూర్తము.

2. 3. 5. 7. 10. తిథులున్ను. హ. అశ్వి. పుష్య ఉత్తరాత్రయము. శ్రీ. స్వా. పున. శ్ర. ధ. శ. మూ. మృ. రే. చి. అనూ. లున్ను సో. బు. గు. శు. లున్ను శుభకరములు.

కొత్తకోడలిచే వండించుటకు ముహూర్తము.

3. 3. 5. 7. 10. 13. తిథులున్ను. మృ. ఉ. ఉ. ఉ. పుష్య. కృ. జె. శ్ర. ధ శ. రో. వి. పూ. నక్షత్రములు. బు. శు. సూ. వారములు శుభకరములు చతుర్థశుద్ధి

దత్తత ముహూర్తము.

2. 3. 5. 7. 10. 13. తిథులున్ను. బు. గు. శు. ర. శు. వారములున్ను. హ. చి. స్వా. వి. అనూ. ఉత్తరాత్రయము. శ్ర. పు. లున్ను. వృ. కుం. సి. లగ్నశుద్ధియును శుభకరము.

పుష్పవృక్ష పుష్పలతారోపణ ముహూర్తము.

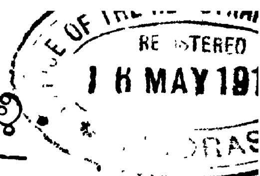
2. 3. 5. 7. 10. 13. తిథులున్ను. సో. బు. గు. శు. వారములున్ను. హ. పుష్య. అశ్వి. వి. మూ. ఆశ్లే. శ. నక్షత్రములు లగ్నశుద్ధియు శుభకరము.

కదళీవృక్షస్థాపనము.

3. 5. 8. 10. 13. 15. తిథులున్ను. బు. గు. శు. వారములున్ను. పుష్య. ఉత్త

శ్రీ

కాళిదాసకేరళి

ఇది

శ్రీ భోజమహారాజాస్థానపండితులైన

శ్రీకాళిదాసు వారిచే

రచియింపబడినది.

ఈగ్రంధమందలి మూలమునకు వ్యాఖ్యానము విశాఖపట్టణంజిల్లా

సాలూరుతాలూకా కాశీపట్టణ అగ్రహారనివాసులగు

బ్రహ్మశ్రీ ఆర్యసోమయాజుల భీమదీక్షితులుచే

వ్రాయబడినది.

రాజమండ్రి జిల్లాకోర్టువకీళ్లు మ॥రా॥శ్రీ గంటిలక్ష్మన్న

బి. ఎ. బి. యల్, రావు సాహేబు గంటివెంకట్రా

మయ్య బి. ఎ. బి. యల్, రావు బహదూరు

చిత్రపు వెంకటాచలం బి. ఎ. బి. యల్,

గార్ల సహాయముచే

శ్రీవిద్యానిలయ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

రాజమహేంద్రవరము.

1910

 కినివెల రు 1—0—0

పీఠిక.

శ్రీ భోజమహారాజాస్థాన కవీశ్వరులగు శ్రీకాళిదాసువారు సకలశాస్త్ర ప్రవీణులై కావ్యనాటకాది సద్గ్రంథముల నేగాక వైద్య గ్రంథములను రచియించి జ్యోతిశ్శాస్త్రమందు ద్వాదశభావాత్మక జాతకస్కంధమును గ్రహసంచారభేదముచే నొకకాంతామణికి బోధించెను. ఆగ్రంథమున కాయన "కాళిదాసకేరళమని" నామమిడెను. వివిధజ్యోతిశ్శాస్త్ర గ్రంథాధారములచే నుదాహరణపూర్వకముగ నెల్లరకుఁ దెలియునట్టుల నాశక్తికొలది మూలమునకు సంస్కృత వ్యాఖ్యానమువ్రాసి ఆవ్యాఖ్యకు తెలుగుతాత్పర్యములుగూడ వెల్లడించియుంటిని. ఇందు గ్రహసంచారభేదములచే స్త్రీజాతక ప్రకరణము, ముహూర్త ప్రకరణము, తెలుగుతాత్పర్యముతోఁగూడ నాచే వ్రాయబడెను. ఈగ్రంథమునుజూచువారు, ముహూర్త, జాతకఫలాదులకు వేరుగ్రంథముల నపేక్షింపరు.

ఆ॥ భీ॥

[గ్రంథమును వలయువారు,

ఆర్యసోమయాజుల భీమదీక్షిత

కాశీపట్టణము. సాలూరుతాలూకా,

విశాఖపట్టణముజిల్లా,

అని వ్రాయవలెను. గ్రంథమునుకొనువారు పోస్టుఖర్చులను తామే భరించవలెను.]

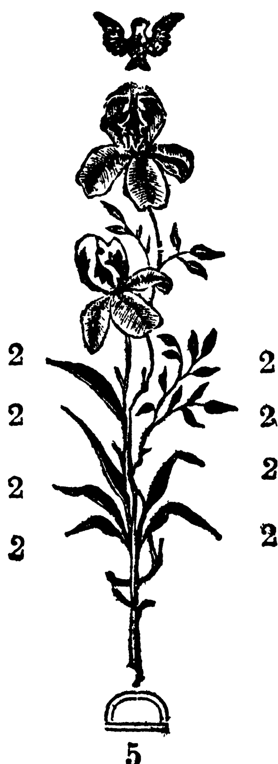
రాత్రయము. మ. అశ్వి. రే. అనూ. యీనక్షత్రములు అగ్నశుద్ధియు శుభకరము.

ఫలవృక్షారోపణముకు

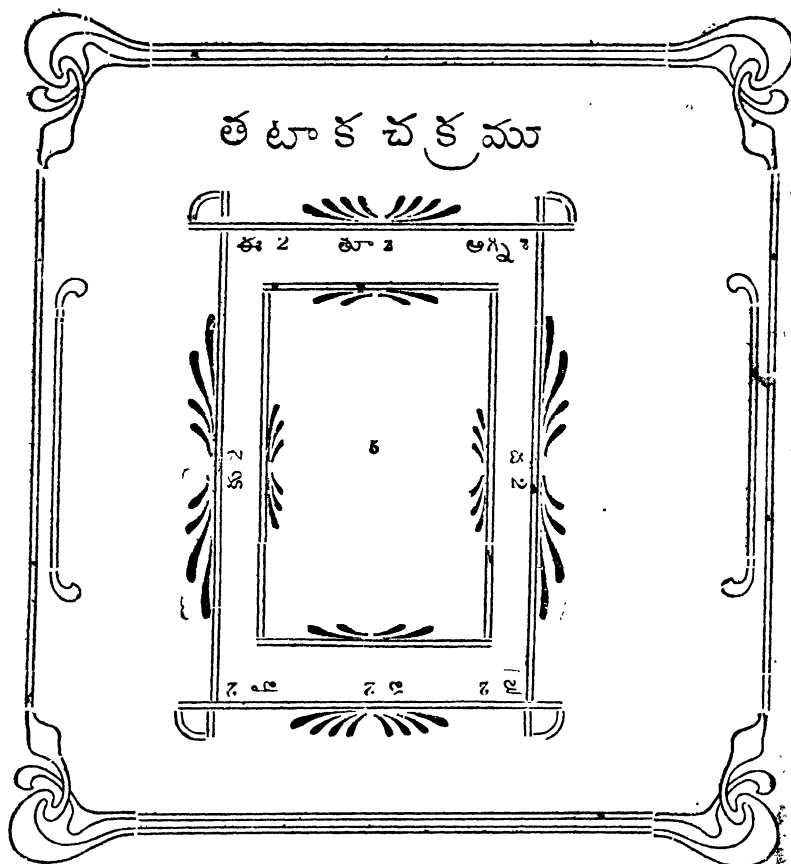
2. 3. 5. 7. 10. 13. తిథులున్ను. సో. బు. గు. శు. వారములున్ను. హ. అశ్వి. పుష్య. మృ. జే. రో. ఉత్తరాత్రయము, మూ. అనూ. వి. చి. పూర్వాత్రయము లగ్నశుద్ధియు శుభకరము.

వృక్షచక్రము.

6

వృక్షచక్రం శిఖాద్విద్వాసప్తశాఖాసమన్వితం । తస్మిన్ వృక్షేభవేన్నిత్యం సూర్యభాదపిగణ్యతే ।పంచమూలె తథాద్వేచశాఖాయాంషట్చపల్లవే। పునఃద్వేద్వేచశాఖాయాంమూలాదావపిదక్షిణె । ఫలం । మూలేవృక్షవినాశాయదక్షిణెతు ఫలంబహు । వామె తుకీర్తిలాభశ్చ క్రిమితోపల్లవేతథా

తటాకచక్రం వక్ష్యామియదుక్తం బ్రింహ్మయామళే । సూర్యభాచ్చంద్రభంయవద్గణయెతుతతంబుధః । దిక్షుభద్వయకంన్యస్యమధ్యేపంచవియోజయేత్ । వద్భానివారిపా హోతు ఫలంతత్రి విచారయేత్ । పూర్వభెబహుశోకశ్చపావకె సలిలంబహు । దక్షి వారినాశశ్చనైరుత్యా మమృతం జలం । పశ్చిమెసలిలం స్వాదువాయవ్యాం వారిశోషణం । కుబేరేచాస్థిరంతోయ మీశాన్యేవత్సితంజలం । మధ్యే ఛిద్రాజ్జలంయాతివాపి వాహే తు పూర్ణతా ॥

మంగళానిభవంతు

సమాప్తా.

13248